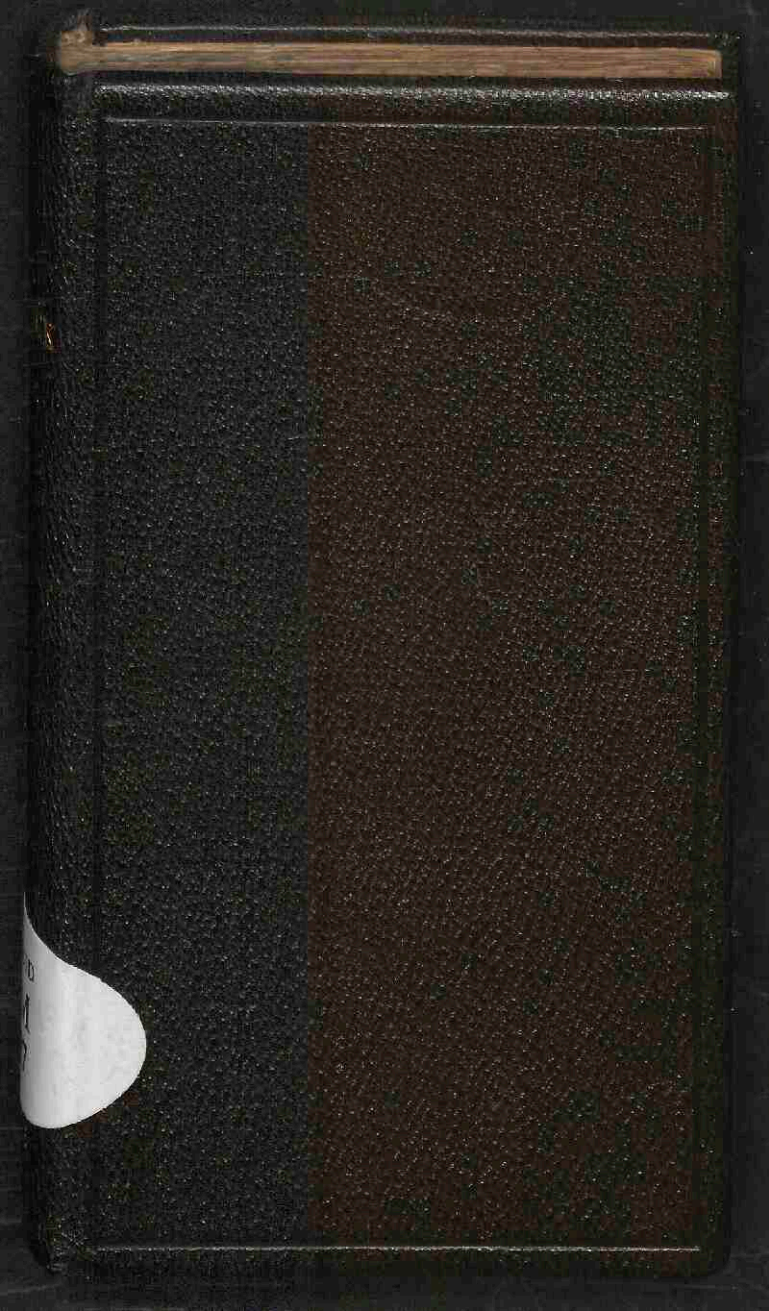

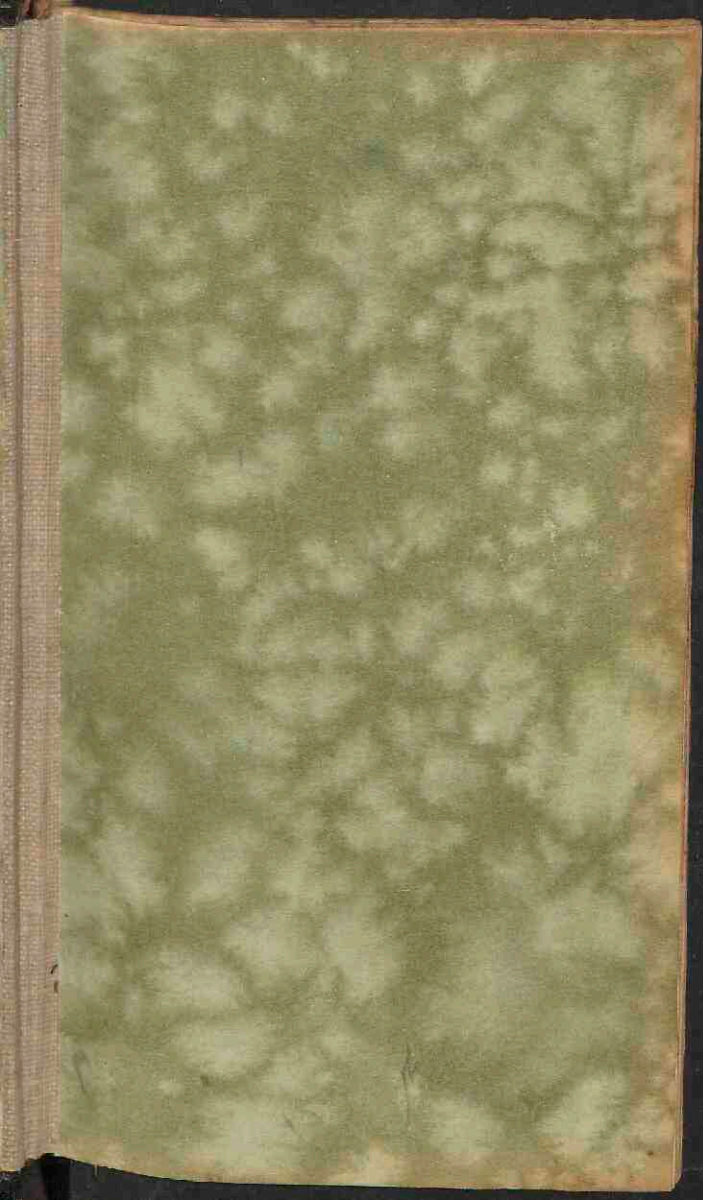

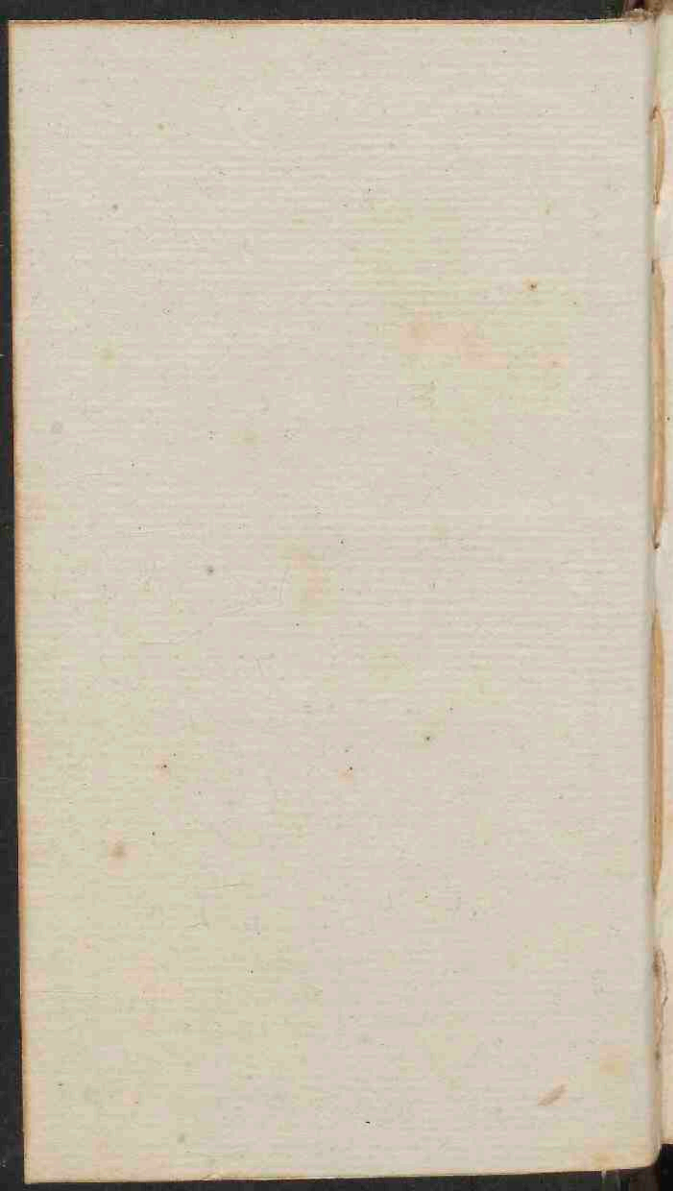
Antonii Nuck ... De ductu salivali novo, saliva, ductibus oculorum aquosis, et humore oculi aqueo

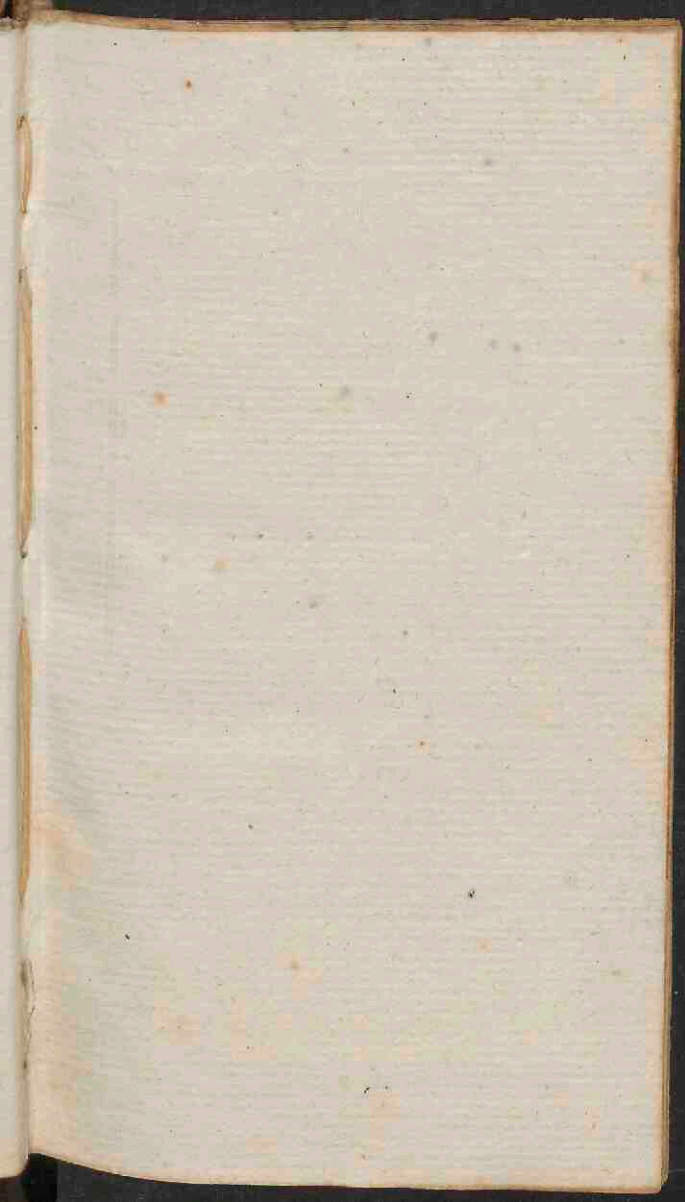
<https://hdl.handle.net/1874/288146>

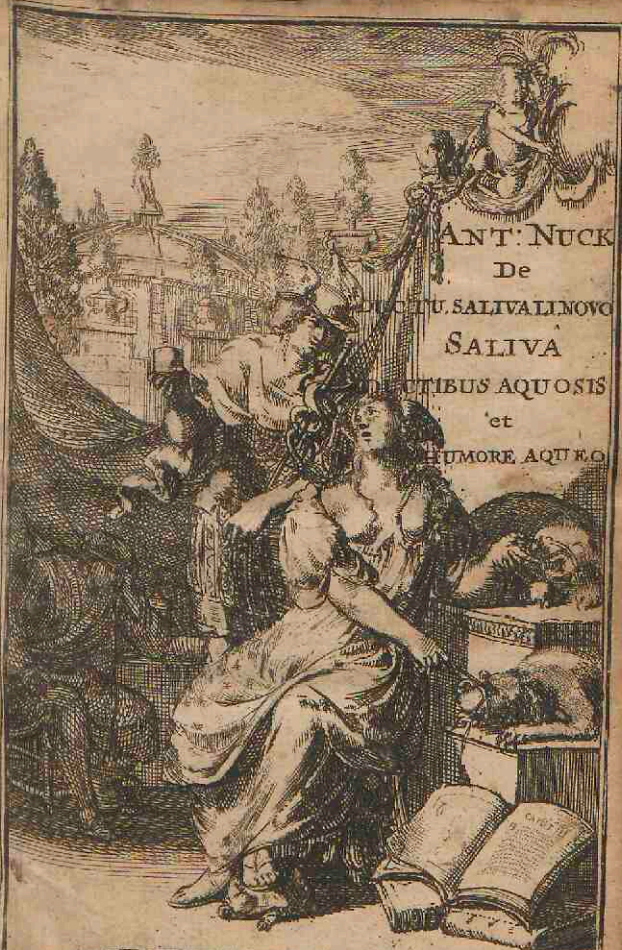

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3968 2376

ANT: NUCK
De
DUCTU. SALIVALINOVO
SALIVA
DUCTIBUS AQUOSIS
et
HUMORE AQUO

LUGD. BAT.
ad PETRUM VANDER AA
MD CLXXXVI.

U. Schornbeek
1685

00

WILLIAM
OF
THE
SALVAGE
AND
HONORABLE

ANTONII NUCK

HARDEROVICENI,

Medicinæ Doctoris & Anato-
miæ Professoris.

D E

DUCTU SALIVALI NOVO,
SALIVA,

DUCTIBUS
OCULORUM AQUOSIS,

E T

HUMORE OCULI AQUEO.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud PETRUM vander AA,
M. DC. LXXXV.

Sia H. Langosf...

246.

*Amplissimo, Consultissimo
Spectatissimoque Viro.*

D.D. JOHANNI ROSÆ, J.C.
*Civitatis Hagiensis Consuli pri-
mario, ejusdemque Loci Civi-
lis Militiæ Tribuno.*

S. P.

N Celeberrimo Ley-
denſium Athenæo an-
te octennium Laureâ
doctorali donato, id mihi
tunc temporis negotii datum
credidi, ut, quod miſere jacet
Studium Anatomicum, vera
Medicinæ pyxis nautica &
oculus dexter, maxime excole-
rem; quod bonis avibus, abſit

* *
- - 3

ver-

verbo invidia, ita successit, ut
laboris mei fructus colligam
non contemnendos, profuit
enim in tantum indefessus hu-
jus studii labor, ut Professio-
nis Anatomicae simul ac Chi-
rurgicae Munus, (mihi in flo-
rentissimo hoc Loco, a No-
bilissimae Societatis Collegio
demandatum) multis coram
exercere liceat, ut secundae at-
que adversae valetudinis prin-
cipia, via certâ convenientis-
simâque lustrare valeam, ut
ex admirabili partium struc-
tura Summum illum nostri
Opificem cognoscere possim,
& ut meis quibuscunque labo-
ribus Reipublicae Literariae
pro-

prodesse tandem aliquando
potis sim. Cui autem lucu-
brationum nostrarum offer-
rem Primitias, non erat, cur
diu dubius hærerem; *Tuo si-*
quidem Excellentissimo Nomini
eædem inscribendæ erant,
tum propter expertum sem-
per propensum erga me Ani-
mum Tuum, & propter mul-
ta singulari humanitate abs
Te mihi præstita beneficia,
tum præterea jure quodam
suo eædem Tibi debentur,
quod rara ingenii solertia &
assiduo studio Mentem Scien-
tiarum Thesauris ditave-
ris; accedit, quod jam
dudum id operam des;
ἡνωθε σεαυτὸν; *Te ipsum noscere,*

Anatomiam speculari, non
strictim & perfunctoriè, sed
& in subtilissimum partium
contextum altius inquirere,
ut hac ratione, & in animi, &
in corporis cognitionem in-
timius penetrares; Faxit Sum-
mus rerum Opifex, ut Orbis
& Urbis bono diu vivas Su-
perstes, & Vestro Favore pro-
vocatæ Musæ, moliri quid
possint, sæculis profutu-
rum.

Amplitudinis Vestrae

*Addictissimus & Officiosissi-
mus Cliens.*

ANTONIUS NUCK.

Hagæ Comit. 25 Octob:
Anno 1685.

Præfatio.

Postquam sexaginta & plura
meis manibus dissecuissem
Cadavera Humana, atque plus
quam viginti tum in Gallia tum
in Anglia a Viris Clarissimis,
Drelincurtio, Schachtio, du
Vernayo, 'sGravesandio, Cro-
nio, Edingio, l'Escoto aliisque
dissecari vidissem (præter innu-
merum brutorum Animantium
numerum) & Experimento-
rum anatomicorum vim mag-
nam) multa revelavit hoc Ana-
tomes studium, obscura illustra-
vit, hætenus nondum observata
demonstravit. Et ut laborum
nostrorum specimina videret Li-
teratus Orbis, varia Rem Anato-
micam spectantia meditari cæpi,
modo enim Observationum &
Experimentorum Anatomicorum

Centuriam conscribendam mihi
proponebam, mox iterum Lym-
phographiam Generalem, (nova
enim quamplurima Lymphatica
tum in pectore tum in abdomine
detexi, quorum nonnulla in Am-
phitheatris tum Leydensi tum po-
tissimum in hoc nostro Hagien-
si, non ita pridem demonstravi) luci
tradendam praesumebam. Nec
verum Siphonis usum, nec Ceræ
Mercuriique nostri tractandi me-
thodum (quibus quod maxime
curiosum in Anatomia, peragitur
solis) diutius celandum existi-
mabam: hæc animo pervol-
vens meo, quo me verterem nescie-
bam, paulo enim momento huc
atque illuc trahebar. Inter
temporis in manus incidit Tracta-
tus quidam Anatomicus, Clarissi-
mo Casparo Bartholino con-
scriptus, ubi Ductum Salivalem
No-

Novum producit; quo viso, mutavi sententiam & me actum non acturum putabam, si numerum Ductuum Salivalium redderem magis absolutum, & Quarto Pari, nobis primum invento, adaugerem. Simulac ut Salivæ Constitutionem examini subjicerem; dein Salivalium Ductuum malè affectorum Historias ut subjungerem: denique Vasa quædam Nova, humorem aqueum oculum versus, in ejusque bulbum ducentia, adjicere decrevi; Tandem in Humoris Aquei veram essentiam studiosè inquisivi, variis experimentis eò adhibitis, quæ, ubi bonis placere percepero, stimulas addent, ad novi quidpiam brevi moliendum, varias Figuras manu nostrâ (quamvis rudî) delineatas adiciendas existimavi, quo inventa nostra tanto

me-

melius intelligi possint. Non styli
elegantiam, aut mellitos verbo-
rum flosculos hic a me expecta, his
enim si superbire animus foret,
minus fortè Reipub: Anatomicæ
prodessem. Non Gloriæ cupidi-
tate, non vano ambitiosoque scri-
bendi animo, sed Veritatis potis-
simum amore hæc a nobis profe-
runtur. Non vulgi acclamationes
quæro, nec garrulorum malevolo-
rumque (qui pro indaganda veri-
tate in arenam forte descendere
non auderent) contemptus metuo;
quamvis nullus dubitem, quin
Momus unus aut alter in Scenam
proditurus sit, carpenti animo
inductus, verum illud æquo fe-
ram animo, cum ne Jovi quidem
ipsi parceret Maledicus.

ANTONII NUCK,

Medicinae Doctoris &

Anatomici Hagiensis.

C A P. I.

*De Ductu Salivali
Novo.*

Nihil quidem infelicius isthoc hominum Genere, quam qui mordicus te-

nent, Veteres omnia scivisse, omnia tam plana & absoluta ab illis tradita esse, ut nihil possit dici, quod non sit dictum prius, nihil ulterius cogitandum, nihil per-

Non omnia Veteribus fuerunt cognita.

A pen-

2 De Ductu Saliv. Novo.

pendendum restare, omnia-
que in beato quasi otio col-
locata esse; verum hi minime
præfagiunt, venire tempus,
quo ista, quæ ante latuere
clarefcere, advenire dies,
quibus nos tam manifesta
tam aperta nescivisse Majo-
res miramur.

*Quod in
Anato-
micis
maxime
apparet.*

Quod, uti passim occurrit
in Republica Literaria, nusi-
piam tamen magis quam in
Re Anatomica; a capite ad
calcem, a supremo vertice
ad infimum usque pedem,
vix aliqua corporis pars ocu-
lis subjicitur, cujus admiran-
dam structuram non longè
aliter quam quidem Veteres
invenerint, cui utilitatem
non lange clariorem & mani-
festio-

De Ductu Saliv. Novo. 3

festiorem adscripserint, multiplicique experientia comprobantur Filii Anatomicorum recentiores. Reliqua ut præteream; Fontes certè Salivæ dicatæ, obscure adeo Veteribus (nobis alioquin summopere venerandis) fuisse cognitæ, ut glandularum vasorumque ipsis annexorum, verum usum structuramque obnubilare magis videantur, quam ut illorum sensu corpori aliquam passent adferre utilitatem. Non mihi animus est illorum opiniones hic recensere, cum passim illæ in eorum scriptis occurrant, quæ, si cum hujus seculi Anatomicis conferantur, differentiam sumus vi-

4 *De Ductu Saliv. Novo.*

furi stupendam ; Sic laudabile semper erit, illa in lucem tradere, quibus malè observata corrigantur, & (quod majoris adhuc momenti) nondum observata in lucem edantur.

*Saliva
Veterum.*

Multum autem disputarunt Veteres, de origine humoris hujus ora rigantis ; nihil ipsis vulgatus, quam per *Occultas quasdam vias* a Cerebro hunc deducere ; alii *a Nervis* aut succo quodam nerveo prodire putabant ; quidam a *Sanguine Arterioso*, osculis suis in os hiantibus illum deducebant ; nec defuere, qui a *Succo quodam, Rorifero* dicto, per *Vasa Lymphatica* eo destinata, originem

De Ductu Saliv. Novo. 5

nem suam ducere crediderunt.

Quæ omnia tribus verbis refutari possunt. *Occultas* hic introducere vias, occultum nimis est & iners. Neque etiam, ex *Nervis* prodit; cum nulli nerveum succum adhuc videre, quod sciam, licuerit, & particulis constat crassioribus saliva quam ut per angustissimos nervorum canaliculos transire possit. *Qui a sanguine arterioso* illum provenire statuunt, vera narrant, omnia enim, exceptis stercoribus quibusdam in æconomia animali ab eo proveniunt, sed hoc nimis longe petitum. Nec magis id a *Vasis Lymphaticis* expectandum; cum illa
lym-

6 De Ductu Saliv. Novo.

lympham a partibus cor ver-
sus vehant, & non contra,
valvulæ enim in iis ubique
obstarent, præterquam quod
legaturis etiam satis mani-
festum.

Varii dum variè ita sen-
tiunt, Clarissimus *Warthonus*
*Wartho-
ni Nova
Opinio.* primus hac in re glaciem
frangere cœpit, dum in sua
Adenographia Cap. xxi. Fon-
tium Salivalium Rivum ape-
rit primum. Post eum Subti-
lissimus Anatomicus *Nic: Ste-*
*Ductus
Steno-
niaus.* nonis Anno 1660. Alium in
lucem protrahit Ductum, of-
culo satis manifesto in os
hiantem; quem præter alios
ad huc sed minores neque va-
se peculiari excretorio dona-
tos, *Buccarum, Palatina-*
rumb

De Ductu Saliv. Novo. 7

rum, &c. nomine venientes, continuo itidem Humorem Salivalem eructantes, idem observavit *Stenonis*. Hisce acquievere *Anatomicorum Filii*; cogitantes ex quatuor hisce rivis (unâ cum iis quæ in ore inveniuntur minoribus, palatinis, scil. buccalibus, sublingualibus, &c.) sufficientem humoris salivalis copiam prodire posse, quæ continuo os humectaret, reliquisque usibus, infra dicendis, sufficeret. Sed ecce præterito Anno in scenam prodit *Clarissimus Casp. Bartholinus*, ob-

*Ductus
Bartholini
anus.*

curam novi ductus viam manifestans, dum glandulam profert sublingualem, ductu quodam peculiari, ductui

8 *De Ductu Saliv. Novo.*

Warthoniano adfiti prodeun-
tem.

Sed de prima istius ductus
inventione cum Clarissimo
Bartholino certantem audio
Doctorem quendam Lipsien-
sem : namque hæc dum me-
ditor, quidam ex Amicis mi-
hi transmittit *Dissertatio-*
nem Medicam de Dyspepsia
Anno 1679: 3. Octob. Lipsiæ
habitam sub Præsidio Viri
Nobilissimi Amplissimique
Domini *Augusti Quirini Rivi-*
ni Philosophiæ & Medicinæ
Doctores Celeberrimi, ubi
Corollaria quædam annec-
tuntur, quorum primum
hæc habet : *Ductus salivales*
quos in capite vitulino præterita
hyeme aliquoties demonstravit

D: Præ-

De Ductu Saliv. Novo. 9

D: Præses, merentur illis annumerari, quos Warthonus & Steno annotarunt. Oriuntur autem ex anterioribus glandulis sublingualibus, in quarum substantia radices agunt perguntque supra Warthonianos immediate (ita ut his caute separatis conspiciantur ilico) donec una cum illis egrediantur ex iisdem papillis. Diversa tamen sunt ostiola, in quorum interiora si stylus aut flatus immittatur, ad glandulas majores sublinguales per ductus Warthoni penetrat; his vero a latere alii adstant pori, qui stylum & flatum in glandulas minores sublinguales deducunt, adeoque nullo modo hi ductus cum illis communicant, sed omnino singulares sunt.

10 De Ductu Saliv. Novo.

Quicquid sit, ego aliorum
litem, meam non faciam;
forte *Cl. Bartholinus* ductum
suum invenit, licet nihil
quicquam, quod nobis etiam
sæpe contigit, de *Cl. Rivino*
audiverit.

Sed nec hic *Bartholinianus*,
aut si magis *Rivinianus*, suffi-
cit ductus, quartus adhuc
alius erat adjiciendus à nemi-
ne, quod sciam, ante me,
observatus, quem ductu
peculiari, & ostio satis
manifesto, humorem suum
in os eructare experientiâ
jam sæpius didici, quâ au-
tem occasione eum invene-
rim, narrabo breviter.

Ductus
nostri
Novi.

Cum ante aliquot menses,
Occasio
Inventi. Ductus Salivales tam Supe-
rio-

De Ductu Saliv. Novo. II

riores quam Inferiores, Ductus itidem Lachrymales, & Vas Excretorium Naribus Proprium, examini meo subjicerem, tum temporis in Subjecto quod præ manibus habebam Canino, *Stenonianos* Ductus examinandi causa potissimum intentus, ecce præter expectationem, aliud ostiolum, non nisi ad distantiam duarum vel trium Linearum Mathematicarum a *Stenoniano* distitum, in altero se prodit latere, stylum immissum non nisi in ipso principio admittens; incertus itaque viam ulteriorem variè exploro, modo sursum, modo deorsum mox iterum antrorsum & retrorsum, tan-

12 *De Ductu Saliv. Novo.*

dem rectâ quasi lineâ oblique sursum tendere stylumque ad latitudinem pollicis admittere observavi. Rei novitatem tamen non admirabar, & Naturam, sit venia verbo, (quæ in variis ludere solet) ludentem considero, minime cogitans, quod in opposito latere simile conspiciendum foret ostiolum, in quod, uti in priori, ubi stylum immitto, ad eandem etiam distantiam substitit stylus, interim occupationes aliæ, alio me vocabant, quapropter in inquisitione horum tum temporis ulterius non insudavi, verum in proximè subsequenti subiecto canino attentiore mente

te

De Ductu Saliv. Novo. 13

te illa examini subjicienda æquum duxi. In Cane itaque majori, primo statim intuitu, Ductus Hujus osculum in uno & altero latere se prodit, haud absimili modo, ut in priori subjecto, stylum tamen paulo altius, quam quidem in priori (canis enim erat major) admittebat; postmodum in aliis subjectis caninis horum osculorum ductuumve inventio adeo facilis fuit, ut primo statim intuitu illa apparuerint; ideoque necessum non habeo plurimis subjectis illud confirmare, nec etiam opus fuisse purabam oculatos adduxisse testes cum ipsâ autopsiâ cuique curioso manifestum

14 De Ductu Saliv. Novo.

festum esse possit, nec etiam primo inventionis tempore aliis communicavi, quod uti sæpius jam vidimus, aliorum plumis superbire plurimi soleant.

*Ductus
Novi
Origo.*

Originem hujus ductus quod spectat, oritur a glandula intra orbitam cranii (ubi pro oculis locum facit) sita, musculum intra oculum abducentem, & ossis jugalis partem supremam, ubi ex hoc glandoso corpore plurimis furculis in unum ductum coit (quod melius conspicitur si ossis jugalis processus, confringatur) & rectâ lineâ propè os maxillare, externè tamen deorsum tendit, ubi osculo suo quam proximè se-
cun-

De Ductu Saliv: Novo. 15

cundum dentem molarem, (a posterioribus numerando) superioris scilicet maxillæ, se manifestat, in suprema gingivæ parte; ut ex *Figuris prima & secunda* patebit.

De Glandulæ hujus *Magnitudine* facile ex adjuncta *Figura Tertia*, simulque de *Ductus Longitudine* judicari potest, Magnitudo alioquin ejus *Pondere* si æstimeretur, observavimus Glandulam hanc pendere *Drachmam Mediam* aut *Scrupulos Duos*, & rarius hocce pondus excedere.

Glandulæ *Figuram* quod spectat, ea subinde variare solet, in nonnullis enim oblongior, in aliis depressæ rotunditatis, in quibusdam ad *figu-*

Glandula Nova Magnitudo.

Glandula Figura.

16 De Ductu Saliv. Novo.

figuram ovalem vel etiam nonnunquam ad triangularem accedit, uti *Figura Quarta* monstrabit.

*Glandule
Vasa.*

Vasa, quæ Hæc Glandula obtinet, præter Vas Excretorium, quadruplicia sunt, *Arterias* quippe a Carotide habet, *Venas* a Jugulari, *Nervos* a Nervis Oculorum Motoriis possidet, *Lymphatica* eam habere, vix dubitare licet. De Vasis tamen Sanguiferis aliqui dubitarent, quoniam ad oculum sæpe non satis apparent, verum ea plurimis furculis per hanc glandulam dispersa esse, vel ex eo constat; si in strangulato animali statim post strangulationem glandula examinetur,

De Ductu Saliv. Novo. 17

netur, ubi minima etiam
vascula sanguine videbis tur-
gidula; causa autem cur tum
temporis magis turgeant,
hæc videtur: Quod strangu-
lationis principio venæ ju-
gulares statim constringan-
tur; arteriæ vero colli pro-
fundiores sitæ & inter mus-
culos latitantes tunicasque
insuper crassiores habentes,
sanguinem superiora versus
motum, tardius paulo trans-
mittant, adeo ut, dum ad va-
sa venosa, jam constricta,
transire sanguis non potest,
necessario vel minimi arte-
riarum capillarium furculi
repleantur, & in tantum di-
stendantur ut colore sangui-
nis rubicundo tincti, ad ocu-
lum

18 De Ductu Saliv. Novo.

lum perquam satis appareant.

*Experi-
menta in
Canibus.*

Extra strangulationem idem experiri licet, si Carotidis Ramus hanc versus Glandulam tendem, coloratâ aliquâ tincturâ repleatur, quo experimento non minus quam ante, ramorum subtilissimorum ramificationes patefient. Quomodo autem Surculi hi Arteriosi contiguae procedentes cum ramulis Ductus Salivalis jungantur, eosque, hederæ arborefcentis ad instar ambient, spectaculo curioso conspicitur, si hi atque illi diversi coloris cerâ, mediante Siphone, repleantur: uti *Figura Quinta* notabit, ubi *Ductus Stenoniani*

ra-

De Ductu Saliv. Novo. 19

ramulos, Arteriarum surculis associari videbis, eodem fere modo, uti arteriam hepaticam ramulos venarum portarum concomitari observamus, in quibus tamen experimentis faciendus notandum, quod in ejusmodi injectionibus liquatæ ceræ, multum olei debeat admisceri, ut cera, eo fluidior redita, subtilissimos arteriarum ramulos subire posset.

An autem Anatomicorum ullus Novi hujus Ductus fecerit mentionem; fateor me ignorare, hoc tamen scio, nihil de eo tum apud majoris nominis Veteres, tum apud Neotericos extare, quamvis hi atque illi sæpius
di.

*Dicitur
hic Novus
ante fuit
incogni-
tus.*

20 *De Ductu Saliv. Novo.*

dicant, se non dubitare, quin præter inventos jam ductus, alii adhuc restitent aliis indagandos, cæterum certi nihil de iis proponentes.

Nostro igitur hoc Invento Numerum Ductuum Salivalem adaugendum judicamus Pari Quarto; quod, ad differentiam ductus Stenoniani, five Salivalis Superioris; vocabimus *Ductum Salivalem Superiorem Alterum*; non quod usum ipsi adscribamus a reliquis diversum, quin unicum illis destinatum putamus; ad viam parandam qua perpetuo humor Salivalis in Glandulis separatus, os versus amandari possit, ut eo
hu-

*Vocatur
hic Ductus Salivalis Superior
Alter.*

De Ductu Saliv. Novo. 21

humectetur, esculentis admisceatur, gustum promoveat, ciborum comminutionem adjuvet & quando necessitas requirit, copiosior per has vias salivæ quantitas excernatur, uti in salivationibus sponte obvenientibus, aliisque arte excitatis aliquando ex usu esse potest.

CAP.

De Saliva.

*Saliva in
Glandulis
Secretio
quomodo?*

Magni momenti in Æconomia Animali occurrat dubium, Quomodo scilicet *Humoris Salivalis* in glandulis fiat *Secretio*; Alii enim a varia particularum & pororum proportione illud deducunt, verum hæc opinio multa adhuc alia requirit, uti inferius, ubi de modo secretionis agitur, clarius patebit. Alii iterum mediante quodam *Fermento* hoc peragi putant: hanc opinionem qui amplectuntur, *Succo Nervoso* hoc expectant considerando quod nervi numero plures glandulis inserantur.

ferantur, quam quidem ad motum illarum & sensationem requiruntur; quod insuper variæ corporis partes sint, quæ plus nutrimenti ac glandulæ accipiunt, etiam exquisitissimam, (non obtusam ut glandulæ) habentes sensationem: quæ præterea adducunt, quibus suam stabilire student opinionem, hic recensere nimis longum foret, eoque libentius ea omittimus, quod apud Neotericos quosdam quisque veritatis indagator ea ipsa inveniet, tum quod facili experimento horum hypothesi destrui possit.

Si ligatura injiciatur in
nervum ad glandulam ten-
den-

Experimenta.

dentem, aut transverſim diſſecetur nervus, non tamen ideo ſecretionem ceſſare obſervabimus, ſed tardioſam ſolummodo & magis lentam procedere. Quis quaſo fermentationem concipiet & regularem in ſubtiliſſimis vaſorum canaliculis, ubi moram nullam neſcit ſed tranſitus momentaneus eſt?

*Noſtra
opinio.*

Nos aliud ſupponimus, exiſtimando Succum hunc Spirituoſum neceſſario accedere debere & copia quidem majori, quam in multis aliis partibus, tum quod ſubtiliſſima glandularum vaſcula; (varios cincinnos conformantia, ne ſanguis in motu ſubiſteret) ſubeat, tum ut
tran-

tranantis sanguinis velicita-
tem acceleret, & tradendo
spirituosum hunc humorem
damnum illud resarciatur,
quod ex separata jam Lym-
pha & Saliva amiserat glan-
dula, quibus necessario san-
guis etiam venosus, (alias
particulis suis maxime flexi-
bilibus orbatus) in motu suo
continuare debet.

Alio itaque modo hanc Modus
Secretio-
nis expli-
catur ul-
terius.
Secretionem fieri necesse est;
sanguis namque arteriosus,
variæ magnitudinis & figuræ
particulis constans, in glan-
dulas has delatus, (sive illud
fiat a subsequenti sanguinis
protrusione, sive partium
ambientium pressione) ulte-
rius propellitur, donec per-

venerit ad angustissimos glandularum canaliculos, ubi tum poruli occurrunt, diversæ ab invicem figuræ & diametri, quorum hi unius, alii alterius generis particulas suscipere apti nati sunt; Salivalis Humor porulos ductuum salivalium, Lymphaticus vero, particulis constans magis flexibilibus, ductus Lymphaticos subit; Reliqua autem massa, cujus particulæ ejusmodi conditiones non habet, per patentiores vias, Venas scilicet, transmittitur; non tamen, quod statuendum sit, omnem humorem Salivalem & Lymphaticum a venoso sanguine tum temporis

ris

ris separari, sed necessum, fuit, motu suo rapido, multum Salivalis & Lymphatici humoris sanguini remanere permixtum & cum reliquo sanguine, moram ibidem non neccente, cor versus tendere, ut subsequenter sanguinis circuitibus nova iterum materia suppeditari posset.

Rei hujus veritas vel ex eo constat, quod venarum harum ligatura copiosiore nobis dabit Salivæ Secretionem, sanguis quippe tunc circulatione impeditâ, ab arterioso sanguine a tergo arietante, omnes tali modo figuratas particulas deponit in ductus Salivales trans-

mittendas, pro cujus confirmatione varia possent adduci experimenta, sed unicum instar multorum erit: peritioribus Anatomicis cognitum, Venis Jugularibus subducto filo in cane arcte ligatis, non solum lachrymas copiosius prodire, sed & salivam tam copiose profluere acsi mercurio assumpto fluxus ille concitaretur quod non aliunde, quam ab impedito sanguinis ab arteriis in venas circuitu.

*Requisita
Secretio-
nis.*

Interim *Separatio* hæc, ut legitime procedat, varia particularum & pororum requiritur proportio; nunquid manifestum satis, confusam miscel-

miscellam Granorum Milii
& Hordei commode per
cribrum separari? Per Co-
rii & ligni poros Aqua tran-
sit & Oleum, minime tamen
Aer: Auri porositas Mercu-
rium admittit, quæ tamen
Aquam, Oleum & Aerem
arceat. Aqua Fortis Argenti
porositates penetrabit, non
vero Auri; eidem Aquæ
Forti si Sal Ammoniacum
admisceatur, figuras hujus
aquæ corrosivæ in tantum
commutabit, ut è contra per
Auri quidem ductus, non
vero amplius per Argenti
canaliculos penetrare valeat.

Sanguis itidem cum non
constet ex particulis indivi-
sibilibus sed ex corpusculis

*Sanguis
dispositio.*

quantis & figuratis, quæ
per proportionata tantum
foramina transire possunt,
non vero per ea, quæ diver-
sâ figurâ excavata sunt, hinc
iste sanguis ob pororum &
particularum diversitatem,
hoc illudve fluidum quod
in sanguine continetur, aut
excipietur, aut excludetur;
signo namque evidentissimo
patet, per cutis poros sudo-
rem, non vero sanguinem,
cui primo commistus erat
penetrare; in cerebro spiri-
tus, in mammis lac, in he-
pate bilis, in renibus se-
rum, in testibus semen sepa-
ratur & in venas sanguis
transit. Dum liquata cere
rubicunda mediante siphon
ne

ne in vas aliquod aut arteriosum aut venosum injicitur, pro ut in hisce ductibus varii occurrunt pori, sæpius contingit ut per has vias rubicunda, per illas alba, per alias iterum flavi coloris cera secernatur, cum tamen ante tota massa rubicunda fuerit.

Sed diceret aliquis, cum Saliva modicam salis quantitatem in se contineat, quare hi sales suis aciculis non hærent & obstructions efficiunt? Resp. Materiam salinam optime suo liquori misceri, eodem modo quo videmus per carniū poros æquali facilitate aquam insipidam & salsam penetrare,

*Cur sal
Salivæ
non impe-
diat Se-
cretionem,*

cum tamen aliæ tincturæ non penetrant.

*Utilitas
hujus
secretio-
nis.*

Secretione hæc legitime procedente, salivæ vis magna in hisce glandulis separatur, experientiâ namque constat, hominem adultum in statu naturali, duodecem horarum spatio, unicas decem aut libram integram, hujus salivæ expuendo reddere posse, hæc tamen quantitate non semper & ubique os versus demandatur, aliqui enim non nisi singulis bihoriis unciam tantum deglutiunt, alii iterum plusquam duas uncias, duarum horarum spatio, deglutiendo ventriculo tradunt; quibus satis constat tantam Salivæ

livæ quantitatem, præterquam ori, etiam ipsi ventriculo, ut & toti intestinali tubo, virtutes suas communicare.

Hæc autem, de qua loquimur, Secretio, de die fit, & quidem copiosissimè, cum cibum sumimus; nocte vero, quamvis non plane cessat, multo tamen minori copiâ influere solet, & quæ de die singulis bihoriis quantitate sesquiunciæ prodit, de nocte vix unciam mediâ adæquabit; quod autem os nocturno tempore tantillum saltem accipiat, vel ex eo manifestum, quod in statu sano, tempore somni, nulla diglutitio fiat, & digluti-

*Quo
tempore
Secretio
copiosior
fiat.*

lutitione non contingente, difficile quid versus ventriculum propellitur, non tamen tunc tempores (uti dictum est) in totum cessat illa Secretio, quia os ipsum humore quasi inunctum mardere videmus.

*Cur nocte
Secretio
frat mi-
nor.*

*Quod autem nocte minus
secernatur; a variis dependet
causis, sanguinis namque
motus circularis tum tem-
poris tardius procedit, con-
sequenter Secretio minor,
motus musculorum, (imprimis
linguæ) maximam partem
feriatur, hinc & glandularum
pressio minor; insuper & animi
motus (qui multum etiam hoc in casu
valent) plurimum tum tem-
poris*

poris cessant. In nonnullis tamen corporibus (sed morbofis) humor salivalis exiguâ admodum quantitate subinde prodit, cum nimirum in ipsis humidi est defectus, aut quod illorum massa sanguinea multis sca- teat particulis viscidis & te- nacibus facile obstructiones causantibus, aliarumque par- tium fecernendarum viam præcludentibus, vel quod diarrhæâ diuturniori, vel diuresi frequentiori affician- tur, aut quod ipsâ insensi- bili transpiratione copio- siore multum humidi excer- natur, aut ductus ipsi post sanata ultera aut vulnera ci- catrice aliquâ claudantur,

vel denique si Salivales ductus materiâ aliquâ calculosa obstruantur, aut quod lapilli in iis geniti Salivæ viam præcludant, in quibus & similibus casibus, non raro materia, Salivæ destinata, alio demandatur, aut parcius secernitur.

Unde copiosissima Salivæ Secretio.

È contrà hæc Salivæ Secretio aliquando copiosa adeò, ut morbi, hæc mediante, sponte quasi solvantur, sicuti & nonnunquam arte eadem copiose provocatur, dum Medicamentis Mercurialibus aut Inunctione, aut Fumigatione promovetur. Ita nuperrime patienti Pilulas Mercuriales obtuli devorandas, qui decem dierum spatio

spatio triginta circiter libras
hujus humoris salivando
reddidit : Mercurius nam-
que vel maxime exiguos
glandularum canaliculos in
tantum aperit, ut excretio
fiat satis copiosa; Sanguini
enim communicatus Mercuri-
us, & in innumeras parti-
culas orbiculares divisus, ad
omnes pororum configura-
tiones sese accomodat, sa-
liumque aciculas, ubique
hærentes, confringit, quibus
loco motis, plurimæ obstru-
ctiones tolluntur, iisque sub-
latis, tota materia morbifica
per tubulos glandularum sa-
livalium delata, patentiores
jam invenit vias, quibus faci-
lius in os fluit, & foras aman-
datur.

Lues

Lues autem Venerea sola non est, quæ usu Mercurialium, salivam moventium, sæpe pellitur tota; Capitis enim dolores, Vertigines, Manias, Epilepsias, Ulcera, Arthritides, Scorbutum iisdem Mercurialibus sublata aliquando fuisse Clarissimi Authores testantur.

Cur copiosa in Febribus Melancholia, &c.

Verum Copiosa hæc Excretio non solum post oblata Mercurialia contingit, sed & in Febribus, Melancholia, Sputo Sanguinis, &c. aliquando fieri solet. In Febribus, potissimum Quartanis, ut & Melancholicis Affectibus, ubi sanguis crassitie suæ peccans, & tardius per glandularum salivarium

valium canaliculos motus, necessario in vasorum extremitatibus moram aliquam debet necere, & copiosiore Salivæ Materiem suppeditare.

In Sanguinis Sputo idem fere notandum, ubi sanguinis spirituosum non parum, massâ suâ, frequentiore salivæ sputo, orbata, quod remansit reliquum, in motu suo tardius fit necesse est, & consequenter Salivæ Secretio major; uti illud nuperrime in Viro quodam Literato videre adhuc contigit, cui, postquam per aliquot dies sanguines uncias tres quatuorve tussiendo reddidisset, sexiesve aut pluries modo in brachio

chio, modo in pede, vel manu secta vena fuisset; Sanguinis Sputum quidem cessavit, sed Salivæ Secretio Sputum hoc Sanguineum, subsequuta est tam copiosa, ut per quatuordecim circiter dies quotidie uncias triginta sex, sive pintam unam cum media, salivando redderet, quod quidem ægrum multum debilitavit, attamen ab imminente periculosissimo affectu ferè liberavit.

*Critica
Salivæ
Excretio
aliquan-
do Salu-
taris.*

Aliquando *Salutaris* adeo est *Critica* illa *Salivatio*, ut morbi (alioquin admodum periculosi) eadem fuerint sublatii. *Phthisicam* ptyalismo spontaneo septem dies perdurante, sine ullo Mercurialium

lium Medicamentorum exhibitione restitutam legimus observ. CXXII. miscell. medic. physic. anni I. In Capitis Dolore, Odontalgia, Gravi Auditu, &c. sæpe levamen tulit. Febrem Ardentem, ejusmodi Criticam Evacuatione quendam liberatum fuisse dicit Blegni in suo *Zodiaco Medico Gallico*.

Quæritur; Quare hic Humor Salivalis, non æque per Ductus Pancreaticos quam Salivales excernatur? Resp. Hoc iterum dependere a particularum & tubulorum diversa configuratione, quibus Saliva a Pancreate & Lympha Pancreatica a glandulis salivalibus excluditur; si vero tenuior sit Saliva, &

Quare
Saliva
non per
ductus
pancrea-
ticos
excernitur.

ob-

obstructiones in glandulis salivalibus pertinaciores sint. tubuli glandularum pancreaticis magis aperiuntur, & Salivalis Humor, una cum Lympha Pancreatica, intestinum versus amandatur, & cum alvi excrementis excernitur, uti aliquando contingit, quibus Lue Venere affectis Mercurialia offeruntur.

*Salivationem
Promoventia.*

Eandem Salivationem etiam promovet *Tabaci Usus*, siye illud masticeatur, siye fistula fugatur, quibus horum quadrantis spatium, facile uncia integra Salivæ (potissimum in iis qui ejusmodi suctionibus assueti non sunt) secernitur; partes namque
Tabac

Tabaci subtiliores & magis volatiles, in vasa glandularum excretoria penetrantes, ea ipsa irritare, particulasque viscidas hinc illinc hærentes incidendo, Humoris Salivalis Secretionem promovere valent, copiosiore etiam expuunt Salivam, si multum loquantur Tabaci Suctores, & copiosiore potum assumant.

Dum genio ita suo indulgent Herbæ hujus Amatores, evenit, ut multi excrementitii humores una cum Saliva, in nonnullis cum *euφopla* excernantur, quamvis in aliis iterum nocivus adeo Tabaci Usus sit, ut continua hæc Salivæ expuitione,

tione, massam sanguineam reddant in motu nimis tardam, appetitum destruant, dyspnæam, aliaque mala inducant.

*Sternu-
tatoria
quid fa-
ciant.*

Quantum interim partes volatiles hisce in casibus valeant, ex ipsis *Sternutatoriis* satis manifestum est, hisce enim *Salivæ Secretio* etiam copiosior causatur, quoniam horum usu *Glandulosæ narium partes* non solum afficiuntur, sed & proxime adstantæ, uti sæpe videmus horum usum simul *lachrymarum involuntariarum* copiam producere, & quid valeat hac in re *Reginæ Hungariæ Aqua* (*L'Eau de la Reine d'Hongrie*) non est quod ulteriori *ratio-*
cinio

cinio ostendam, cum quotidie nobis occurrant illi, qui ex phialis suis hoc spiritu repletis, nimium per nares attrahunt.

Faucibus affectis v. g. *Anginâ*, aut alio quocunque morbo, Frequens sæpe suboritur Sputatio, quæ tamen non a suborta hac Inflammatione (quæ potius obefcet Secretioni Salivalis Humoris) sed a deglutitione præpedita procedit; ob molestiam enim quam his in casibus in deglutiendo percipimus, facilius Salivam, jam in glandulis secretam, & ore exceptam, expuimus.

*Unde
Frequens
Sputatio
in Angina.*

Ad oscitationem proni post eam

*Quare
post Oscitacionem
os Salivâ
abundat.*

eam sæpe experiuntur Os Salivâ abundare; quod non aliunde, quam quod musculis quibus Oscitatio peragitur, simul & glandulæ & glandularum ductus Salivales comprimantur, unde omnis, quæ in iis continetur Saliva, os versus demandatur. Idem etiam contingit si Ductuum Stenonianorum ostia in os hiantia angustiora sint, unde ipsi ductus dilatantur & sæpe modica quantitas Salivæ in iis asservatur; qui jam ejusmodi ductibus gaudent, dum ore parulo ab interna parte ductus mediante linguâ, externè vero & glandula & ductus comprimatur, sæpe jucundo spectat

*Quomodo
aliquibus
rictuose
ex ore
prodet
Saliva.*

spectaculo os extra ad aliqualem distantiam profilit Saliva: imo aliquos novi quibus solâ glandulæ Ductusque Stenoniani compressione, ex patentiore rivulose prodit Saliva: aliter tamen res sese habet, dum esculentorum aut potulentorum gratiorum aspectu os Salivâ madet (belgice *Watertanden*) hoc enim a copiosiore spirituum in glandulas influxu & linguæ motione causatum.

Naturalem & quatenus in sanis corporibus invenitur, conditionem Salivæ quod spectat, eam ex sequentibus colligere licet: Vitro excepta per diem si reservetur, insipidam (quatenus linguâ dig-

Naturalis Salivæ constitutio.

dignoscimus) eam percipimus inodoram, viscidam parum, turbidam & , instat feri lactis, pallidi coloris conspicuam; spuma supernatans, plurimis bullulis permixta, in superficie per quatuor quinque & subinde per sex dies remanet, sed statim ac vitro fuit excepta, sensim & sensim sedimentum albicans (externe materiam purulentam referens) fundum perit.

Per Salivam autem hic intelligimus illud, quod Græci *σίαλον* vocant, sive illum humorem qui *ἀπομάτῳ* per Ductus Salivales in os fluit; non vero illud *πλύσμα* sive Sputum, quod cum excretionē

tione rejicitur : qualis distinctio hic locum habere debet, quamvis alias hæ voces non semper distinguuntur, quoniam illud, quod ore ordinario rejicitur Sputi & Salivæ mixtura est.

Naturaliter ejusmodi constituta Saliva, post levem particularum inter se agitationem, cum quam plurimis liquoribus tum acidis, tum alkalibus, variisque spiritibus hæc se se admisceri patitur Saliva: sive enim cum Urina, cum Sale Absinthii Liquato, Liquore Tartari, Aquâ Forti; Spiritu Salis, Spiritu Nitri, Spiritu Nitri Vitriolato, Oleo Sulphuris, Oleo Vitrioli, Spiritu Salis Volatilis,

*Saliva
Chymice
examinatur.*

lis, Spiritu Urinæ, Spiritu Volatili Cornu Cervi, Spiritu Volatili Sanguinis Humani, Alkohol Vini, sive inquam horum aliquo admisceatur Saliva, expertus novi, post leniorem luctam sese omnibus & singulis associare & de colore parum tantum mutatum iri.

Hoc tamen observavi peculiare; mistam cum Oleo Sulphuris Vetustiori flavescens coloris evadere, quod non idem contingit si cum Oleo Sulphuris per Campanam misceatur. Cum Spiritu Nitri Vetustiori juncta, odorem gratum spirat; sed cum Spiritu Nitri Recenti non item; cum Spiritu Salis

lis Volatilis mista, Saliva Lactis tenuioris instar apparet, & Butyro Antimonii si jungatur, in totum lactescit, Cremorisque Lactis faciem induit.

Interim cum spiritu uno & altero etiam hanc sese non combinare observavi; cum Spiritu enim Ligni Guajacini mista, supernat Saliva, contrarium vero apparet, si cum Sale Volatili Oleoso jungatur, ubi fundum petit Saliva, supernante Sale Volatili. Spiritui Therebintinæ minime associatur, hic enim, ab admista Saliva, in globulos quam plurimos abit.

Eosdem Liquores, spiri-
C 2 tus

*Lue vene-
rereâ
affecti
Salivæ
examini
subjici-
tury*

tus, Olea, &c. jam dicta ad-
miscui Salivæ cujusdam,
Lue Venereâ infecti, dum
post sumptum Medicamen-
tum Mercuriale copiose sali-
vando Salivam redderet,
hujus itaque Salivam de par-
ticulis Mercurialibus partici-
pantem examini nostro sub-
jeci, eaque cum Oleo Sul-
phuris Vetustiori juncta, gry-
lei coloris evasit, & ingrati
odoris: cum Oleo Vitrioli,
Urinosum ex ingratum spira-
bat odorem: cum Spiritu ni-
tri, Musto haud absimilis, quod
ad colorem, evasit, & hinc il-
linque per mistum volitare
corpuscula quædam exigua
visa sunt: cum Sp. Nitri Vi-
triolato mista hæc nostra Sa-
liva,

liva, instar lactis tenuioris apparuit, odores non ingrati: cum Aq. Forti, acriter nares feriit, & colorem ex flavo, rubicundum exhibuit: cum reliquis vero aut nullam, aut nullius momenti mutationem subiit.

Hisce minus contentus, Salivam hominis sani altiori examini subjiciendam æquum duxi, ideoque ex Retorta vitrea lento igne destillationem institui. Primo statim momento (dum igni incalesceret Saliva) in plurimas abiit bullulas, quibus sensim & sensim dissipatis, statim novæ, sed non adeo copiosæ in superficie conspiciebantur, idque ad finem destillationis

*Salivæ
ulterius
examina-
tur.*

54 *Anatomia Salivæ.*

perduravit, destillando itaque a Duabus Unciis cum semisse Salivæ, Duas abstraxi, quæ insipidam claramque Lympham repræsentabant; Residuum quod in Retorta supererat ad Drachmas scilicet tres, materiam purulentam tenuiorem, & non nihil viscidam præ se ferebat, quæ gustu explorata, de acredine non nihil participare indicabat.

Hoc ex Retorta superfluum, insuper cum Aqua Forti, Butyro Antimonii, Sale Volatili Sanguinis Humani, Spiritu Nitri, Sale Absinthii Liquato, Liquore Tartari, &c. miscui, verum hoc inter, & admista, vix ullam licuit depre-

pre

prehendere mutationem; sed eadem observata, quæ de Saliva supra diximus, nisi quod mistorum lucta subinde paulo fuerit major.

Sed neque hæc Experimenta sufficere posse credebam, quare & uncias duas Salivæ evaporandas esse judicavi. ut ejus Caput Mortuum examinari possit: evaporatione peractâ, grana quinque materiæ fusci coloris, linguam acore ferientis, remansere, cui plurimas particulas scintillantes hinc inde permixtas vidi; hanc igitur massam cum variis iterum miscui liquoribus, ut; Butyro Antimonii, Spiritu Nitri, Sale Absinthii Liquato; ve-

96 *Anatomia Salivæ.*

rum mutationem notabilem, præterquam in supra dictis, observare non licuit.

*Saliva
sanguam
Univer-
sale
Men-
struum
est.*

Hiscæ interim constat, quod licet inter Salivam & nonnulla alia, aliqua observetur lucta, cum plurimis tamen exactè sese misceat, adeoque concludendum, quod ori excepta aut ventriculo tradita, cum quam plurimis, (si non omnibus) & esculentis & potulentis jungi commode possit, quibus pro universali menstruo inservit.

*Quibus
particulis
constet
Saliva,
disquiri-
tur.*

Non tamen judicandum simplicem liquorem & Phlegma esse inutile Salivam, sed varii generis particulas in se continere, quin præter jam dictas, particulae scintillantes
etiam

etiam Salem in se continere nos docent; præterea, quod Mercurii mortificationem eâdem promoveamus; particulas Oleosas Acidis permixtas adesse necesse est: ad lapides projecta, eos tingit maculis albis, ac si Aquâ Forti fuissent tacti, unde de ejus aciditate judicari poterit. Lac Vaccinum dum excoquunt ancillæ, si inter coquendum illud gustaverint, & deinde cochlear salivâ adhuc madidum iterum lacti immiserint ebullienti, observatum est, lac hocce secedere, non aliter ac si liquor plane acidus fuisset admixtus, certo indicio, ab Acido in Saliva contento hoc pro-

venisse. In canibus Rabie Hydrophobicâ laborantibus vitata est adeo Saliva, ut pro veneno habeatur, & homines etiam inficere possit; hinc constat alias adhuc, præter flexiles, habere particulas: quod vulnus, etiam levissimum, a cane rabido morfu inflictum, edocet, utpote periculi plenum & difficillimæ curationis; & qui lascivius cum infectis oscula miscuere, experti norunt, quanta ex iis contraxerint incommoda.

*Saliva
trixiosa.*

Sic & alio modo eadem Saliva à naturali constitutione multum quandoque deflectit, & pro insipida fit salsa, vel amara vel dulcis
vel

vel acida, subinde etiam colorem deponit & ex albo fit crocea, pro aquea & crassa viscosa evadit; imo & Vermiculi in eadem visi, ut testatur D. Johannes Dolæus (Miscell. Med. Physic. ann. 9 & 10. Observ. cxxxi.) qui Swalbachii Hamburgensem Scorbuticum vidit expuentem Salivam valde fœtentem & plurimis Vermiculis scatentem.

Sed quid morbosum statum refero, redeamus ad naturalem; nunquid pertinaces sæpe Tumores tolluntur affriktione jejuni hominis Salivâ? jejunam autem sumendam snadent; nec immerito, hæc enim præ reli-

*Salivæ
efficacia
in curan-
dis qui-
busdam
affectibus
exceris.*

60 *Anatomia Salivæ.*

quis magis pura & defæcata, nec ullis potulentis aut esculentis (quæ de die ordinario post sumptum cibum restare solent) inquinata. Pedum Clavi matutinis horis si per aliquot dies eâ imbuantur, adeo hos emolliri experientiâ constat, ut faciliè tollantur; Manuum Verrucas simili methodo auferri sæpius visum. Imo Saliva propria mane parti affectæ infricata munit contra Arthritidis novos insultus. Morsibus insuper venenatis Serpentum, Canum Rabidorum, &c. medetur. Ganglia seu Nodes in carpo existentes frequenti affrictione curat. Lichenes & Tubercula

cula Hæmorrhoidalia Salivæ
illitu tolli expertus est D.
Wedelius. Imo & Oculos
Vulneratos felici eventu hâc
curatos fuisse testantur *Mis-*
cell. Med. Phys. Obs. xcii.
anni 3. Ibidem enim nota-
tur; Adolescentuli cujus-
dam duodecim annorum,
cuspidē cultelli tunicam Cor-
neam Uveamque ita vulne-
ratam fuisse, ut notabilis
quantitas humoris effluxe-
rit, inslictum vulnus nullo
alio quam matris Salivâ cu-
rabatur; mater enim, di-
ductis palpebris, linguam
Salivâ madidam vulneri ad-
movebat, quo sensim ad
curam perduxit, remanente
solummodo exiguâ cicatri-
culâ

62 *Anatomia Salivæ.*

culâ, cum pupilla angustiore.
 Idem Salivalis Humor Scabiem aliquando sanat, unde ab effectu concludendum & Sal Volatile eam in se continere, quod vias sibi parando, obstructions resolvat, & circulationem legitimam in parte affecta restituat, Panis Biscoctus masticatus & salivâ probè mistus aëri calido si exponatur, de novo fermentabitur, ex quibus de Salivæ particularum diversitate Judicari poterit.

Cur Spumosa & tenax sæpe reddatur Saliva.

Hæc autem Saliva quæ feri lactis ad instar tenuis apparet, Spumosa ordinario & Tenax sæpe redditur, quod potissimum inde oritur

tur; quod linguæ musculo-
rumque maxillam inferio-
rem moventium motu, va-
riè agitetur, hinc Sal, quod
in ea continetur (fortè Lixi-
viosum) una cum Spirituo-
sis Acidis & Oleosis (dum
Spiritus Volatilis in auras
dissipatur) in spumam abit
nivis modo albicantem; quæ
varietas ex eo provenit, quod
radii lucis tum temporis ma-
jorem quam ante subeant
mutationem; magis tamen
spumosa ista Saliva appare-
bit, si longiore sermone hic
Salivalis Humor agitetur:
Accedit, quod aer continuo
inspiratus & expiratus mul-
tum ad id contribuat, potif-
simum si Salivæ diutius ma-
neat

64 *Anatomia Salivæ.*

neat permixtus, uti hoc videre est in iis, qui *Apoplexiâ* afficiuntur, in quibus (dum liber aeris exitus denegatur) talis Spumosa Saliva ordinario conspicitur.

An Aliqualis sit differentia Salivæ in ductibus Superioribus Secreta, ab ea, quæ in Inferioribus secretur.

An in Saliva, quæ in Inferioribus Ductibus & Superioribus excernitur, aliqua occurrat differentia, ex Colore, Sapore reliquisque conditionibus manifestum esse potest; Color namque in his atque illis idem observatur, quamvis nonnunquam contingit ex Inferioribus Ductibus excretant salivam pellucidiorē paulo fuisse, ex superioribus vero viscidiorē magis, ob canaliculos harum glandularum

rum

rum paulo patentiores; hoc tamen non semper observatum, sed ut plurimum æqualiter colorata visa: Gustu autem si una & altera examinetur, vix ac ne vix quidem differre videntur, namque cum ejusdem generis vasa habeant hæ glandulæ, differentia percipi nulla potest. Experimento si certus esse magis desideras, superioribus aut inferioribus ligatura injiciatur, & quæ tunc temporis ex ore fluit Saliva, sive illa fuerit ex superioribus sive inferioribus, ejusdem conditionis eam observabis, idemque tibi constabit, si tubuli ad id aprati ductibus alligentur, & se-
cre-

66 *Anatomia Salivæ.*

cretus liquor lagunculis excipiatur.

*Qualis
fit humor
qui in
Ductibus
Buccarum
Palati,
&c. de-
ponitur.*

Neque etiam multum à prædicta Saliva differt ille humor qui ex Ductibus Buccalibus, Sublingualibus & Palatinis provenit, hic enim ejusdem fere naturæ est, nisi quod viscidus magis & tenax appareat, quod tamen non nisi in Cadaveribus conspicitur, in corpore enim vivente tanta viscositas non observatur: verum post mortem humoribus lentior inducitur, dum particulae magis volatiles in auras abiere, quem admodum idem etiam observatur in Saliva in ductibus tam *Stenonianis* quam *Warthonianus* post mortem examinatis. Cit.

Anatomia Salivæ. 67

Circa palatum glandulæ ^{Tonsillæ} considerandæ veniunt, ^{quid sint.} Tonsillæ, non nullus Amygdalæ, dictæ; quarum unaquæque in vitulis drachimam integram pendit, hæ in inflammatis faucibus tumidæ aliquando videntur, & in magnam molem excrescentes, quas Chirurghi imperiti subinde minus cautè excindere solent; Nonnunquam eadem ulcerosæ conspiciuntur, potissimum in iis, qui Lue Venereâ afficiuntur.

Glandulæ hæ, quæ congeries sunt plurimorum acinorum, naturaliter pumicosæ, cavernosæ, & glandularum mammalium ad instar flaccidæ sunt, è quibus,
dum

dum edulia linguâ premuntur, multum humoris elicitur, sed cum reliquis per palatum dispersis glandulis ejusdem conditionis non sunt, multum enim tum respectu molis, tum respectu humoris, quem copiosius reddunt, ab illis differunt; hinc videtur dexterrimus alioqui *Stenonis* rem acu non tetigisse, dum in tractatu suo *de glandulis oris* § 21. hæc proponit; *Ultimas palatinas appellare visum mihi, cum revera tota palati caro, ut in brutis sic & in homine nil nisi conglomerata glandula tonsillis continua sit, unde innumeri exiles ductus prodeunt, qui ipsam membranam perforantes, quasi cribrum inde formant.*

Verum ut pace tanti Viri hoc dicam, hæ glandulæ cum palatinis pro continuis non habendæ, sed ut contiguæ tantummodo considerandæ, quæ acinis constans majoribus, a palatinis reliquis facillimè possunt separari; amplum insuper utraque hæc Glandula, ovalis figuræ habet sinum, intra cujus oram duo majores & in majoribus plures minores sinus & ostia triplo quadruplove reliquis palatinis majora conspiciuntur, in quibus tamen humor paulo viscosior quam in aliis palatinis, colligitur. Hujus glandulæ delineationem vide *Figurâ sextâ.*

C A P. I I I.

De Historiis Ductuum Salivalium Malè Affectorum.

*Ductuum
Saliva-
lium co-
gnitio
admodum
necessa-
ria Chi-
urgis.*

QUam necessaria horum ductuum cognitio Chirurgis sit, illi probè norunt, qui unquam hos ductus glandularum aut vulneratas aut ulceribus obsessas curandas susceperunt, utique non rarò contingit, fistulas ibidem obortas, humorem limpidum stillantes, a tendinibus, nervis, & nescio quibus partibus, quem deduxerunt hujus rei imperiti.

*Historia
apud
Aqua-
penden-
tem.*

Lubet hic *Aquapendentem* textum allegare qui *Part. II*

Cap.

De Ductibus Salivalib. 71

Cap. xxxi. Fol. in 901. de vul-
neribus genarum hæc habet;
versus aurem, inquit, de hac
parte vulnerata verba fa-
ciens, foraminulum angustissi-
mum, vix oculis conspicuum,
apparet, per quod ubi patientes
mandunt, tanta copia exit lim-
pidæ aquæ, quæ est veluti la-
chryma ab oculis emissa, unde
quomodo effluat, ego certè nes-
cio: ubi Clarissimus Author
temporis horum inven-
torum plane nescius, vulne-
ratum tractavit ductum à
glandula parotide oriun-
dum.

Idem etiam notavit Fab.
Hildanus Cent. v. Observ. LXXX.
fol. 471. Ubi mentionem fa-
cit cujusdam Studiosi, qui
duo-

Apud
Hilda-
11691.

duodecimo ætatis suæ anno
 aure sub dextra ulceratio
 tandem in fistulosum ulcus
 degeneravit, quod postquam
 irritò conatu per triennium
 integrum ab imperitis Chi-
 urgis male curatum fuisset
 postmodum a se medicamen-
 to quodam caustico labia
 callosa interna consu-
 mente, septem septimanarum
 spatio feliciter curatum
 fuit. Magnus ille Hildanus
 experientiâ didicerat, quan-
 vis harum partium structuram
 nesciret, hæcce ulcera
 vulgaribus medicamentis
 non auscultare, sed ad ex-
 traordinarium medicaminis
 genus confugiendum esse.

Id ipsum suo tempore
 etiam

Ductus Salivales. 73

etiam observavit Galenus lib. I. de compositione medicam. Sec. gener. lib. I. cap. VII. Ubi Juvenem introducit xv. annorum, cui post febrim parotis glandula in tumorem ulcerosum degenerabat, quo curato, remansisse tamen fistulam refert, per sex menses durantem, & postea Emplastro quodam Caustico a se plane curatum.

Apud Galenum.

Haud absimilem historiam Experimentissimus Doctor, Cornelius Stalpart Vander Wiel, in sua cent. I. Observationum Selectissimarum Observat. XIV. narrat de quadam Matrona, quæ post longum tempus morbo aliquo fatigata, tandem dextræ parotidis exulcerationem

D passa

Apud Cor: Stalpart Vander Wiel.

passa est, quæ tractu temporis in ulcus transiit, materiam ferosam producens, imprimis cum cibos masti-
cando occuparetur, hocque malum jam a longo tempore durasse refert.

Lue Venereâ infecti Historia.

Non ita pridem Vir quidam Lue Venereâ affectus & hinc inde variis per corpus dispersis ulceribus infectus, quoddam ex iis parotidum alteram obsedit, in tantum virus suum, dum cura perageretur, expuens, ut hæc peractâ fistula ibidem restaret humorem limpidum, Salivæ haud absimilem, stilans; Chirurgus qui hunc tractarat (in curanda Lue alias non imperitus) de ductibus

Etibus salivalibus forte cum nihil unquam audivisset (nam ex illorum genere est quia novis abhorrent) casum hunc miratus est, & post varia incassum tentata patientem dimisit.

Juvenem 24 annorum ante aliquot hebdomadas adii, qui in uno & altero latere parotidis exulcerationem patiebatur, quæ dextri lateris erat, quotidie copiam materię purulentę egerebat, postmodum humorem tenuiorem limpidumque; nullus dubitabam, quin una cum vasculis sanguineis ramuli aliquot salivales (sed minores) per glandulam dispersi, fuerint exesi, quorum ta-

*Quid pa-
rotidis
Exulcerat
tio mali
efficere
valent.*

76 De Ductibus Salivalib.

men oscula, ulcere prius mundato, medicamentis nonnihil astringentibus constricta, coaluerint.

Præterquam quod hi ductus aut vulnere aliquando læduntur aut materia acri excipiuntur, unde transitus Salivæ versus os impeditur, sic

Ductus Salivales a tumoribus compressi.

idem evenire potest a tumoribus durioribus hisce partibus subortis, quemadmodum id nuperrime in puella undecim circiter annorum observare licuit, huic a tumoribus ductus salivalis sinistri lateris tam superior quam inferior in tantum comprimebatur, ut transituræ Salivæ via præcluderetur, & ægri os in totum fere aridum haberet.

beret, adeo ut Salivæ paucillum tantum ventriculo per deglutionem tradere posset.

Subinde observamus, quod post ulcera & vulnera harum glandularum Fistulæ non subsequantur, quoniam in ejusmodi casibus furculi minores per glandulas dispersi, tantum læduntur, quorum oscula facili negotio cicatrice aliquâ clauduntur. Si vero ductus ipse, aut plures in glandula furculi concurrentes (& pelvim quasi facientes) lædantur, ulcera fistulosa facile suboriri solent; rarius tamen hoc contingit in vulneribus, si vulnus sit perexiguum aut se-

Læsæ glandulæ ductibus non semper Fistula subsequitur.

cundum longitudinem ductuum fibrosoforum; tunc enim leviori compressione ductuum latera sæpe coalescunt, & pristino statui restituantur.

An Ductui vulnerato Cauterium applicare conveniat Actuale.

Si vulnus sit majusculum aut transversim abscissus ductus, aut materiâ acri corrosus, Actuale, ut vocant Cauterium levamen subindulget; non tamen a ferro ignito semper hoc expectandum, sæpe quidem hoc mediante vulnerati ductus osculum clauditur, sed si non longe ab extremitate ductus, ubi in os hiat, contingat, subsequi solet; quod a Saliva continuo secreta ductus a glandula versus cicutri-

catricem quotidie extendatur & facculum facere incipiat, qui cum sese extendere amplius non queat, humorem collectum os versus internè aut externè evomit, & fistulæ insanabilis causa evadit, quod exemplo uno aut altero confirmatum ibimus.

Obiit, non ita pridem, in hac Ciritate vir quidam honestus, cui dum viveret, post varios, quos patiebatur malarum, gingivarum & dentium dolores, exiguum externè in mala apparet tuberculum (& quidem præcisè eo loci, ubi internè Ductus Salivalis Superior in os hiat) quo aperto, materia purulenta, sanguine & aquâ per-

*Historia
ubi in
Fistulam
transiit
Ductus
lesus.*

80 *De Ductibus Salivalib.*

mista, prodit: ad ejus curationem Chirurgus admiffus, eam, quam facilem putabat, brevi promittit; Chirurgus attonitus varia incassum tentari, & suis medicamentis hoc malum, quod exiguum credebat, non cedere, sed in Fistulam ulcerosam transire, curam, ut vocant, palliativam instituit. Subinde tamen ad cicatricem videbatur perductum ulcus, remanente solum exiguo tuberculo, quod licet per aliquot dies & subinde hebdomadas clausum maneret, ab animi passione & corporis exercitio vehementiori, facile de novo aperiebatur, apertumque, aquam, tan-

tantillo sanguine permixtam, evomebat, hocque malum modo clausum, modum apertum, per triennium integrum gestavit. Ductuum Salivalium situm exitumque si novisset hic Chirurgus, omni ope laborasset, ut osculum ipsius ductus, os versus clausum, aperuisset, vel cauteriis vel compressione, aliisve pro rei necessitate necessariis, ægrum curasset.

Melius famæ suæ consulit *H. Roonhuysse*, qui tractatu suo belgico idiomate conscripto, *lib. II. Observ. xxxix.* sequentem narrat Historiam.

Anno 1668. ægrum cum ex ulceratione malæ tractavi, ex

D 5 exiguo

*Alia Historia
apud H.
Roonhuysse.*

82 *De Ductibus Salivalib.*

exiguo tumore suborta, quæ
ad cicatricem perducere non
potuit, quoniam, maxilla
inferioris motu, continuo
aqua stillabat, bibenti aut
comedenti aqua guttatim
malam humectabat. Aeger
hic primum Amstelodami
veniens, curæ haud incelebris
Chirurgi fuerat commissus,
qui actuali cauterio ægrum
restituere conabatur, sed
irrito plane conatu, quo-
niam hoc medicamine af-
fluxio major causabatur, ita
ut consultum duxerim, cor-
roborans & exsiccans cata-
plasma applicare, cum un-
guento de tutia & diætâ ad-
modum exsiccante, nam-
que quo liberalius liquidis
ute-

utebatur, eo majori copia
aqua promanabat, ita ut
continuo strophium ad-
movere cogeretur æger, cum
aquâ mala maderet, tandem
non nisi compressione &
emplastro sequente gluti-
nante ad curam perduxi.

Rec. *Resin. Pini Unc tres*
Ol: Mastichin. Unc. unam
Coq: ad Consistent. Empl.

Huc usque historia. Non
tamen ideo adducor, ut ere-
dam, hunc Celebrem Chi-
rurgum convenientem insti-
tuisse curandi methodum,
parum enim aut nihil profuit
Cataplasma suum Corrobo-
rans, ut vocat, & Exsiccans,
neque ab Unguento de Tu-
D 5 tia

84 *De Ductibus Salivalib.*

tia aliquid singulare expectandum fuit, Emplastrum præscriptum vix ac ne vix quidem prodesse potuit, quæ singulatim examinare vix operæ pretium. Attamen patientem restituit, & quidem non aliis, nostro iudicio quam compressione & diætæ exsiccantis præscriptione primo enim, ipsius ductus latera, renitente gingivæ maxillæ superioris, in tantum compressit, ut omnium Salivæ aditus eo fuerit præclusus, quo necessario ductus latera debere coalescere. Secundo, exsiccante diætâ vel potius abstinentiâ humiditatis effectum, ut parca saltem humoris Salivalis in glandula fuerit

fuerit secretio, quo paulatim glandulæ & consequenter ductus usus in totum fuit destructus, si enim osculum ductus solum coaluisset, novum potuisset provenire incommodum, uti ex sequentibus magis erit manifestum.

Matronam non ignobilem ante aliquot menses vidimus, cui, Ductu Lachrymali (idem contingere potest & Salivali) sinistri lateris, a qua nescio causa obstructo, & coalito, liquor, lachrymalis dictus, obstaculum inveniendo, necessario substitit, ita ut regurgitaret continuo, quæ, cum oculi canthum majorem leniter titil-

*Ductus
Lachry-
malis
obstructi
Historia*

titillantem sentiret, levio-
re partium externarum com-
pressionem liquorum strophio-
lo suo excipiebat, idque
sine notabili patientis in-
commodo. Ut tamen ab
hoc malo in totum libera-
retur, in consilium vocavit
Medicos & Chirurgos ali-
quot, qui ductuum istorum,
constitutionis ignari, hunc
affectum ut *Ægyloperem*
tractarunt; quid sit? Medi-
camentis suis causticis punc-
tum Lachrymale inferioris
palpebræ claudunt, aperto
remanente puncto superiori;
hoc lympham Lachrymalem
continuo quidem excipiebat,
sed, ut ante, per inferius
punctum regurgitare non
pote-

poterat, substitit ergo liquor, & novo accedente liquore, Ductus Lachrymalis (cujus alterum punctum jam clausum) magis & magis extendebatur, qua extensione tumorem representabat in facie paulo infra palpebram, non parum huic matronæ, alias non deformi, de formositate sua auferentem; tumor interim quotidie accrescendo sacculum sibi formavit, qui cum nihil amplius hujus lymphæ capere valeret, prope nasi cartilaginofam partem liquorem suum effudit, lachrymis interim involuntariis continuo per genas fluentibus; quod cum patienti-

88 *De Ductibus Salivalib.*

tienti molestum valde, eam-
 que aspicientibus ingratum
 videretur, consultum vi-
 sum, punctum coalitum
 aperientibus medicamentis
 de novo referare, quod cum
 successu haud infelici conti-
 git, & fistulam infra palpe-
 bram jam progenitam cu-
 rarunt, & cicatrice clausu-
 runt, quo facto, ut ante,
 lachrymæ in ductu regurgi-
 tantes, per viam jam patulam
 exivere; sicque hæc Matro-
 na minus incommodum ma-
 jori transmutare lubens vo-
 luit.

Simile quid Ductibus Sa-
 livalibus contingere potest,
 si, ut dixi, prope osculum,
 ubi in os hiat, cauterium ap-
 pli-

plicetur, quo necessario ipse ductus extenderetur & sacculiformam induet. Si vero prope glandulam ipse ductus aut per glandulam dispersi ductus minores urantur, illud metuendum non erit, quoniam hi parum Salivæ jam excipientes ita extendi non possunt & saccum formare, quo necessario ipse Salivæ canalis usum suum amittet, venæ & arteriarum umbilicalium ad instar.

Clarissimi Kerckringii Observatione Anatomicâ dictorum veritas magis adhuc confirmatur, qui Spicilegii sui Observatione LXVIII. Ductus Salivalis aberrantis mentionem facit his verbis:

De

*Kerckringii Observatione
ubi in
Saccum
transferat
Ductus.*

90 De Ductibus Salivalib.

Deflexerat enim ductus ille
(cujus radices parotis conglome-
merata quique ostium suum in
buccis reperiens, ibi sese exor-
nerat) versus laryngem, ibi-
que humoris sui, qui ore exci-
pi solet, exitum non inveniens
tumorem ingentem excitaverat
lentâ materiâ redundantem.

Ubi & statim hæc subjungit.
An non hæc fistularum, ad
stuporem mortalium perpetuo-
usque humores suppe ditantium
ut causa dici, ita ex eadem
posset inveniri via, easdem
facilius persanandi? Quisquis
non ad otiosam naturæ cogni-
tionem, sed ad fructuosam ho-
minum Curationem, vel lectio-
num Anatomicarum subis fasti-
dia, vel sectionum exhauris

labores, age sis, specularè, experire, supeditabit aliquid hæc brevis observatio, quod ab aliis derelicta sanando, gloriæ tibi multum, utilitatis non parum adferet.

Datur tamen casus ubi prædictum malum tantopere non metuendum, sed tuto cauterium potentiale ductui læso applicare licitum erit, uti illud sequenti Historiâ clarius patebit. Ineunte hæc æstate præteritâ Vir quidam plebejus, currui suo insidens & vertigine correptus, ex curru in terram prolabitur, idque præcise ante transituram rotam, quâ ita genarum sinistra comprimitur

Ductu læso, tamen non semper formatur Saccus, licet ostium claudatur.

92 *De Ductibus Salivalib.*

tur & proteritur, ut superior Ductus Salivalis, sive Stenonianus, haud parum fuerit læsus, atque ex ductu læso Salivæ tantillum continuo effluerit; Chirurgus accersitus partem læsam ad cicatricem cum perducere nequiret, quippe destillante salivâ præpeditus: ideoque alius Chirurgi, magis experti, opem imploravere, qui post varia incassum adhibita, tandem Causticum ex Oleo Vitrioli, cum Melle Rosato permixto, applicuit, quo fluxum cohibuit & brevi temporis spatio patientem restituit, cum hoc tamen subsequente incommodo;

do, quod hic Ductus Salivalis in totum usu suo fuerit destitutus.

Quæritur jam, quomodo Cauticum Vitrioli, læsum ductum ejusque osculum claudere potuerit. Resp. Videtur hoc potissimum ab eo dependere, quod Saliva in ductu & humores in circumjacentibus fibrillis læsis Acido Vitrioli fuerint incrassati & coagulati, hinc ostium ductus læsi paulatim cœpit obturari, quod tamen melius successit, quoniam patienti os ante casum (sicut & hodie adhuc) siccum solitoque magis aridum fuerit; hoc autem cum a tardiore Sali-

94 De Ductib. Salivalib. &c.

Salivæ secretionem dependen-
deat, facilius ad cicatricem
ductus læsus fuit perductus.

F I N I S.

ANTONII NUCK,

Medicinæ Doctoris

E T

Anatomici Hagiensis.

D E

DUCTIBUS OCULORUM

A QUOSIS.

ANTONIO LUCK

de la ...

ET

Antoni ...

DE

TOURNAI ...

A ...

ANTONII NUCK,

Medicinæ Doctoris &

Anatomici Hagiensis.

C A P. I.

*De Ductibus Oculorum
Aquosis.*

Uod in Mechanicis
artificiofâ manu pa-
ratis observamus,
idem in Animalibus

contingere videmus; ut ad
sui conservationem fluidis, cor-
pora fluida, de novo continuo
affundantur, ut in motu suo &
bene esse continuare possint.

Fontium artificialium con-

E tinuus

*Humoris
Aquei
motus
cum Me-
chanicis
compara-
tur.*

tinuus saltus brevi cessaret,
nisi de novo accedens aqua
primam continuo propelle-
ret & in motu conserveret.
Puteorum Cava brevi inani-
rentur, nisi per subterraneas
vias, de novo accederet
aqua exhaustam restituens.
Clepsydra Norimbergensium
artificiales, tantum arenæ red-
dunt, quantum amittunt, &
hinc contingit, eas in motu
suo tam diu continuare, quam
alioquin facile subsisterent.
Sic & alia quotidie oculis
obvia, quibus manifeste de-
cemur, necessario alia cor-
pora deperditorum loca sup-
plere debere, ne motus ille
cessaret & mole ruerent
sua.

Longe

Longe autem artificiosius in œconomia animali hæc contingunt & excellentius, peraguntur, ubi Summus nostri Opifex in prima animalium fabrica illa tam ingeniosè observavit & perfecte, ut ne vel tantillum amittatur, cujus damnum, nobis ne sentientibus quidem, non statim recersitur; sic saliva in glandulis separata, statim a subsequente Saliva propulsa, prioris locum occupat, donec hæc ab alia iterum protrudatur. Pericardii capsula brevi aquâ suâ foret orbata, nisi continuo nova accedens suppleret per insensibilem transpirationem amissam. Vesica fellea bilem suam non

eructaret, nisi in glandulis hepaticis nova bilis materies seperaretur. Urinam non redderet vesica, nisi in renibus nova urina secerneretur. Seminis nihil darent vesiculae feminales, nisi in testibus nova feminalis materia deponeretur, & per vasa deferentia amissi seminis locum occuparet: Quid plura? infinita alia in œconomia Animalium occurrunt, quibus idem adaptari potest.

Summopere etiam illud apparet in Oculis, in quibus Humor Aqueus continuo dissipatur, & novus in ejus locum substituitur, quo perpetuo oculi vigor conservatur & visus rectius peragitur.

tur: per quas autem vias hic humor aqueus ad oculos deferatur, nulli Anatomicorum, quod sciam, hactenus perfecte innotuit, ideoque, quæ nostra circa eum sint observata, describere nobis animus est.

Ne tamen hanc rem intactam pertransirent Anatomici Cultores, rerumque naturalium Perscrutatores, nescio quæ non sibi imaginati sunt, obscura pro certis, falsa pro veris venditantes.

Alii providam Naturam implorant, quam nunquam in necessariis deficere dicunt, hancque tantum humoris oculum versus ablegare, quantum necessario requiritur.

Anatomicorum
error
circa
Humorem
Aqueum.

tur. *Alii* his minus contenti
alias commenti sunt vias
Arterias scilicet, quæ osculis
totidem in oculi cavum hian-
tes, sufficientem humoris
copiam darent; vel quod
arteriolarum extremitates in
glandulas terminantes, ibi-
dem humorem deponant,
& quod in illis glandulis pe-
culiars novæ inveniantur
ductus, dictum liquorem se-
cernentes. *Aliis* hæ viæ ni-
mis obscuræ visæ sunt, ideo-
que maluerunt humorem
hunc per Nervos deducere,
statuentes hanc viam esse
maximè convenientem, quo-
niam in defectu spirituum
languidos observant oculos,
humorem aqueum tum non
re-

recipientes, unde vigor illis perit, & tunicæ minus tensæ apparent. *Ab Aliis* res longe aliter concipitur, qui humorem hunc ex Lymphaticis vasis stillare perhibent, quoniam humoris aquei cum Lymphatico, magna, tum respectu coloris tum saporis, est convenientia. Horum quisque suam studet defendere sententiã, dum incerti relinquuntur filii medicorum juniores, quoniam se vertant nescii.

Prioris opinionis Patroni & Naturæ magni illi adoratores vix responsum merentur, cum hoc ævo raro aliquis in tantum insaniat, ut non aliunde, quam a providen-

Refutatur opiniones aliorum.

dente Natura hæc similiaque deducat, ideoque sicco pede illa transeunda.

Ad secundum respondeo; quod ab arteriis, per tunicam sclerotidem & corneam dispersis, hunc deducere velle, nullo certo nitatur fundamento; nemo enim hoc unquam demonstravit, & licet copiosissimæ ibi inveniantur arteriæ, hinc non sequitur, ibidem fieri secretionem; dantur enim aliæ corporis partes, quæ arteriis non minus copiosis gaudent in quibus tamen nulla profus fit secretio. Quod glandulas, de quibus loquuntur, spectat, eas plane fictitias putamus & nemini (quod sciam)

sciam) hæctenus visas. Sic multi hodie ita de variis corporis partibus ratiocinantur, quasi omnia ex glandulis constarent, cum tamen autopsia in multis contrarium demonstrat.

Eodem modo sese hæc res habet, ac cum bile, in cysti fellea inventa, quam multi Clarissimi Viri credidere per arteriæ hepaticæ furculum, (in plurimos minores divisum) & tunicam Cystidis perreptantem, in glandulis separatam, ibidem colligi, verum cum manifestissimè alii ductus peculiare ex hepate oriundibilem cystin versus vehant, illorum opinio corruat necesse est.

Ad tertiam opinionem dico; quod nec etiam Nervi pro viis habendi, per quas hic humor defertur, nemini enim, quod ego saltem sciam, adhuc contigit liquorem nervaceum examinare & nervis abscissis nihil prodibit humoris, quod tamen deberet: nam læsâ oculi tunicâ & humore aqueo extracto, non raro sex horarum spatio oculi cavum denovo repletum invenies, de quibus infra. Hinc probabile admodum foret, si tam cito regeneratur humor aquosus, idem ille etiam, subito abscisso nervo, in conspectum veniret, si a nervis procederet. In Gutta Sere-

na, nervum obstructum compressumque libenter fatentur, spirituumque viam præclusam, attamen oculi vigor externus manet, ergo si viæ obstructæ sint, difficile aliquis humoris alicujus transitum concipiet. Quod autem Anatomicus quidam Celeberrimus dicat; *Dari Liquidum in Nervis, quod igne concrevit*; hoc non ita facile credendum, & licet ad oculum illud demonstraret, huic tamen usui non inserviret.

Quartæ opinionis propugnatoribus rehero, ex Vasis Lymphaticis si stillaret hic Humor Aqueus; illud ipsum motui ipsius Lymphæ plane contrarium fore;

certissimus utique experimentis jam constat, lympham moveri a circumferentia ad centrum, non contra: Valvulæ enim (quæ ubique in Lymphaticis Vasis inveniuntur) obstant & humoris motum, a centro ad circumferentiam, impediunt: præterea Anatomicorum nemo, hæc vias, quod sciam, adhucdum demonstravit.

Alia itaque nobis ineunda erit via, quâ certo experimento constabit, vasa quædam peculiariter destinata esse quibus hic humor in oculum defertur. Diu ante hæc mihi aqua hæsit, nec concipere potui, quomodo ex perforata tunica cornea, humore aqueo
ex

*Nostra
opinio &
demon-
stratio
Anato-
mica.*

Oculorum Aquosis. 109

extracto, paucarum horarum spatio, similis humor in ejus locum succedat, ni viæ darentur peculiares huic usui destinatæ; quæ dum meditabar, oculos Piscis Galei, Cultro nostro Anatomico habebam subiectos, & forte fortunâ incidi in ductum quendam singularem, tunicam sclerotidem perreptantem & in corneam (non longe a pupilla) sese inferentem, quam perforabat & stylum mediocris magnitudinis admitterebat, nec retracto stylo aqueus humor tamen effluxit, quoniam ductus extremitas valvulæ in modum se habebat, simili fere modo quo pori bilarii in vesicam felleam

leam & ureteres in vesicam
 urinariam, aut ductus tho-
 racicus in venam jugularem
 axillaremve exeunt: Oculus
 autem hic, quoniam ex or-
 bita sua erutus erat, ejus
 primam ductus originem
 indagare non potui, interim
 Ductum nostrum novum, &
 ubi ductus ille corneam per-
 forat, *Figura adjecta Septima*
 demonstrabit.

*Ductus
 Novi in
 quam
 plurimis
 Animantibus re-
 perti.*

His visis, in aliorum ani-
 malium generibus, hæcce
 ulterius examinanda esse ne-
 cessarium duxi, ideoque
 primum Oculos Ovinos per-
 illustravi, in quibus non sim-
 plicem ductum ut in illo pis-
 cis (Galei dicto) sed in altero
 ovinorum oculorum ductus
 quin-

Oculorum Aquosis. III

quinque, in altero vero sex observavi, superficiem tunice sclerotidis perreptantes & in corneam, (quam omnes perforabant) desinentes, qui colore suo atrato (quo plerumque sese manifestant) admodum notabiles erant, ad unum omnes setam immissam aut stylum admittentes. Postmodum etiam in aliis ovinis & agninis oculis hos ductus observavi sæpius.

In Canibus iidem non minus facile conspiciuntur, ubi hoc tamen occurrit peculiare, quod quisque oculus non nisi duos obtineat ductus (de quibus inspicere *Figuram Octavam*) alterum nim: sub musculo oculum abducente, alterum

rum vero in opposito latere, sub adducente musculo situm. Sæpius etiam in cane vivente ductuum horum alterum videre licuit, diductis palpebris, potissimum superiore, tumque ductus extremitas, ubi corneam perforat non raro conspicitur humore suo aquoso turgidulus; quod tamen locum non habet nisi in canibus quibus oculi majores sunt, & extra orbitam suam aliquantum protuberantes.

Quamvis plerumque recto tramite Novi hi ductus tunicam dictam perreptant, at tamen nonnunquam (quamvis rarissime) prope sclerotidis extremum, ubi nervum opti-

Oculorum Aquosis. 113

Opticum tangit, intorque-
tur ex iis ductulus quidam
lateralis, qui, quantum con-
jicere potui, tunicam ibidem
perforat, ut liquorem suum
in posticam oculi partem de-
ponat. *vide Figuram Nonam.*

In Vitulis iidem conspi-
ciuntur Ductus Novi, verum
in iis tam accurate observari
nequeunt, quam quidem in
dictis animalibus. Eosdem
Ductus etiam Volucrum Ge-
nus obtinet, &, uti in Cani-
bus, binos in utroque ocu-
lo deprehendimus. Neque
etiam iis destituitur Oculus
Humanus, uti jam aliquoties
vidimus. Ita ut nullum jam
amplius restet dubium, quin
in omni animalium genere
iidem

iidem inveniuntur ; in quibus vulgo , (quamdiu sclerotidem & corneam concomitantur) colore atrato aut livescenti tincti conspiciuntur ; antequam autem has tunicas tangunt , de hoc colore non participant.

*Cur Novi
hi Ductus
partim
Nigri-
cantes
appare-
ant.*

Unde autem Color ille quaeretur aliquis ? Hoc , quamvis explicatu arduum valde , non tamen omnino improbabile est , colorem hunc a tunica uvea ductus hos novos obtinere ; notum enim cuique , uveam hanc tunicam , mucagine quasi nigricante oblitam esse , quam non raro ductus hujus extremitas tangit , quae si arcte clausa sit , ut continua oculi motitatione contingit ,

Oculorum Aquosis. 115

git, potissimum ubi parcius
per hos ductus defertur
aqueus humor, aliquantu-
lum hujus mucaginis oscu-
lum ductus subintrat, & co-
lore suo atrato tingit, dum
ejus particulæ ductuum la-
teribus firmiter annectun-
tur.

Unde autem prima horum
Ductuum Origo sit, nondum
recte observare licuit, variè
illud tentavi, plurimas in-
stitui injectiones, verum
successu plane infelici; nun-
quam enim ulterius potui
hos ductus separare quam ad
nervum usque opticum, & li-
neas duas tresve Mathemati-
cas super nervum, quem con-
comitabantur. An autem
Ortus

*Ductus
Novi oris
Origo
albus
latus,*

Ortus ejus a glandula nondum cognita, me plane latet, an vero glandula pituitaria furculos emittat qui hos ductus constituunt, dubitare cogor, cum nihil certi de illo asserere ausim. Et quicumque primum ductuum fontem aperiet, illi tantum debebimus, quantum Ductus Thoracici Inventor Pecquetus, Lacteorum Inventori primo Asellio.

*Qua
quantitate
oculum
subintrat
humor
aqueus.*

Quâ autem Quantitate hic Aquosus Humor deponatur & in Oculi bulbum deferatur, difficillime exprimitur, quum vix ac ne vix quidem tubuli adeo exigui hisce ductibus possent alligari, quin minimâ capitis (canini aut alterius

Oculorum Aquosis. 117

rius animalis) motione, facile rumperentur, insuper partes circumjacentes læsæ, sanguinem tam copiose fundent, ut impossibile videatur, Experimentum tale institui posse. Cum autem necessario mediante insensibili transpiratione, per poros intro foras spectantes, multum dissipetur; credibile admodum, humoris hujus guttulas aliquot quotidie oculum versum amandari, idque tamen in uno magis quam alio, prout, aut ab animi aut corporis motu, sanguinis motus fuerit major & concitator, haud absimili modo, quemadmodum pericardium, quod aquæ plus mi-

minusve suscipit, pro ut idem sanguis tardius celeriusve movetur.

Quo nomine
vocandi
Novi hi
Ductus?

Cum autem Novi hi Ductus nomine aliquo insigniri debeant, eos *Ductus Oculorum Aquosos* appellare visum fuit, ut hac ratione distinguerem a vasis lymphaticis, quæ lympham, cum hi ductus non non nisi *ὕδατος δὴν ὑγρὸν humorem aquosum* vehant. In his præterea ductibus ne valvulæ quidem vestigium apparet, cum nullum in toto corpore occurrat vas lymphaticum, in quo plures valvulæ non conspiciuntur; accedit, quod horum ductuum tunica lymphaticis multo crassiores sint, ideoque cum hi ductus

& nutritioni & restaurationi humoris oculorum aquei unicè inserviant, convenientius nomen quadrare non videtur.

Satis superque jam constare videtur, Ductus hosce Novos in hunc usque diem latuisse Anatomicos; summo opere tamen miror oculatissimum Stenonem [Nova hæc Vasa non observasse, cum ita studiosè in glandularum oculorumque vasa inquisiverit. Aliquid tamen indicasse videtur in tractatu suo de musculis, & glandulis conscripto pag. m. 60. ubi hæc leguntur. *An quos semel iterumque in cornea observavi non sine admiratione,*
pori

*Ductus
hi a ne-
mine de-
scripti.*

pori quandam aquei humoris
transmittant partem, nondum
ausim affirmare, vidi quidem
per poros exeuntem humorem
sed ipsine tunicae adscribendus
substantiae, an ab inclusis
aqua deducendus, non facile
ante ulterius examen determi-
navero, cum id nunquam
nisi aliud agendo, tentatum.
Hic autem pororum non
vero ductuum fit mentio
ipsumque Authorem latuit
per quas vias hic humor pro-
dierit.

An utile
sit Ductus
hunc cog-
novisse.

Rogabit forsam aliquis
an Ductuum horum cognitio
aliquam adferre possit utili-
tatem? Resp. magnam: his
enim cognitis in causas quo-
rundam morborum Oculi al-
tius

tius investigare, curamque
successu meliori suscipere
poterimus, imprimis causam
morboſæ oculi constitutio-
nis (quam Græci *Ατρεφίαν*
Οφθαλμῆ, Latini, Maciem
Oculi vocant) cognoscemus,
eidemque feliciori curatio-
ne medebimur. Hisce præ-
terea cognitis, Exophthalmiæ,
Oculi Rupti, aut Confusi,
vera manifestabitur causa;
subitam etiam humoris aquei
regenerationem in oculo,
artificioſè aut infortunio læ-
ſo, distinctius percipiemus,
insuper & Procidentia Ocu-
li progenies clarior eluceſet,
quæ ut manifestiora reddan-
tur, exemplis aliquot illu-
strabimus.

F

CAP.

C A P. I I.

De Historiis Ductuum
Aquosorum Malè
Affectorum.

*Ductuum
Lacorum
historia.*

Anno elapso ex pueri re-
tens nati oculo utroque
tam supra quam infra oculi
globum, materiæ albicantis
portio ad mediam drach-
mam continuo effluebat
cum affectu Microphthalmia
sive Oculo Parvo conjuncto
durante hoc fluxu, oculi
sensim diminuebantur
Atrophia sive Macie corri-
piebantur. A parentibus in
consilium vocatus, malum
hoc quoniam in utero mater-
no contraxerat infans, peri-
culo

culo non carere prædixi,
factoque mali eventus prog-
nostico, curam unà cum
Chirurgo suscepi; variæ in-
jectiones & collyria adhibi-
ta, quibus continuo mate-
ria purulenta elueretur, ne
sua acredine partes circum-
iacentes corroderet & con-
sumeret, sed omnia incassum;
quoniam Novi nostri Duc-
tus, materia acri jam diu in
ipsis claustris uterinis fuere
exesi, nulla arte reparabiles.
Oculi enim (secundum no-
strum prognosticum) novum
humorem aqueum, obsera-
tis ductibus nostris, pro
sua conservatione non reci-
pientes, necessario minus
extendi potuerunt; hinc vigor
F 2 illo-

illorum sensim evanuit, & macie confecti, visionis haud parvum incommodum tulerunt.

*Ductura
Amplia-
torum hi-
storia.*

Brevi post Nobilem quendam Anglum, juvenem duodeviginti annorum, visitare contigit, affectu plane contrario laborantem, nam uti in citato casu, oculi fuere emaciati & valde imminuti, ita hic oculorum alter in stupendam excreverat molem Nobilissimi hujus juvenis oculus, aliquot ante annos, gravi quodam ictu tactus, objecta sensim & sensim obscura magis videre coepit, intolerabili insuper dolore tentatus; interim in sua circumferentia quotidie exten-

Oculorum Aquosis. 125

ditur oculus ejusque moles in tantum aucta est, ut jam altero tanto major appareat, & magna sui parte extra orbitam suam promineat: post corneam pellucidam, humor parum albicans conspicitur, visus imminuti potissima causa. Aqueus humor non clarus sed ex parte turbatus videtur, Iridis vix vestigium apparet, dolor ipsum sæpe subito invadit, ni ab acidis & salinis abstinereat, reliqua sanus.

Per celebres aliquot Doctores Anglicanos ad ejus curam adhibuisse retulit, qui veram affectus causam nescientes, proficere nihil potuere, diversimode enim judicatum

fuit, alius Catharrhum, alius
Suffusionem, alius iterum
Cataractam esse credidit;
hinc suffimentis, fomenta-
tionibus, venæsectionibus,
purgantibus patientem no-
strum multum fatigarunt,
sed omnia successu admo-
dum infeliei. Tandem Cele-
berrimus quidam Medicus a
nullo alio remedio quam a
perforatione (qua mediante
aquei humoris portio super-
flua extrahi posset) successum
felicem & curam sperandum
declarat. Hoc cum pericu-
losum nimis & patienti &
amicis visum fuerit, trans-
fretarunt, & civitatis hujus
Medicum unum aut alterum
consulere; quo tempore
etiam

etiam advocor, & primo
statim intuitu affectum hunc
Exophthalmiam esse una cum
incipiente Catharacta vidi.

Mali hujus causa, cum non
nisi ex vera Oculi Anato-
mia erui possit, haud diffi-
cile erit, cognitis nostris
ductibus, eam expiscari.
Primo enim instanti, cum pa-
tiens noster hunc oculi
retum acciperet, his ductibus,
& potissimum glandulæ, a
qua eorum origo, tanta il-
lata fuit vis, ut facile vasa
glandulæ venosa aut læsa aut
obstructa fuerint, hinc san-
guis ibidem circulum suum
cum absolvere non possit,
necessario humoris aquosi
copiosior subsequuta est se-

cretio, qui cum non aliam
sibi viam parare potuerit,
quam hos nostros ductus,
eos quotidie ampliavit, tran-
situm simul præbendo parti-
culis viscidioribus, crassio-
ribus & aquâ minus flexibi-
libus, hinc oculi bulbus
quotidie debuit extendi &
in tantum augeri, ut amplius
orbitâ suâ contineri non po-
tuerit, sed antrorsum pro-
pulsus, hoc modo Exophthal-
miam induxerit. Particulis
humoris viscidioribus in
oculi cavum delatis & varie
motis, ejus latera ita fue-
re agglutinata, dictæ par-
ticulæ ut facile corpus ali-
quot membranaceum repræ-
sentarent, & hinc Suffusio si-
ve

ve Cataractæ Incipientis exordium ; quædam etiam ex hisce particulis viscidis tuni- cæ corneæ poris, intro foras spectantibus, adeo fuere in- farctæ, ut insensibilis tran- spiratio fuerit sublata. Reli- quorum Symptomatum cau- sam explicare non aggredior cum illa per se satis manifesta sint.

De mali hujus eventu ni- hil boni prædicere potui, quoniam hic affectus invete- ratus esset & jam aliquot annos durarat, quo tempo- ris lapsu vasorum canaliculi, per glandulam dispersi, ita fuere dispositi, ut non alium, quam hunc vitiosum po- tuerint transmittere humo-

rem. Tunicam insuper Corneam & Sclerotidem jam a longo tempore multum incrassatam & extensam, pristinam figuram recuperare posse, impossibile visum: Cataractam Incipientem tollere, tempus adhuc minus opportunum existimavi, & licet tolleretur, statim de novo regeneratum iri prædixi: ideoque corpus exercitia vehementiora vitanda, esse (ne copiosior foret humoris aquei secretio) sanguinis acrimoniam temperandam, à falsis & acidis ægro abstinendum suasi. Acus beneficio partem aquei humoris extrahere velle, temerarium fore judicavi, quoniam pau-
cas

Oculorum Aquosis. 131

cas intra horas eadem quantitate facile regenerari posset, uti ex sequentibus colligi poterit,

Canis unoculo, inflicto prope Iridem vulnere, humorem aqueum rivulose promanantem extraxi, & corneæ jam flaccidæ de sequenti medicamento applicui, quod

*Humor
Aqueus
ex oculis
extraxit.*

Rx. Album. Ov. Conquassat.

Bol. Armen.

Aq. Plantag.

Hujus mixturæ oculo læso per intervalla applicui tantillum, canisque interea loco obscuriori servatus, eadem adhuc vesperâ oculi vigorem recuperavit, & tertio, post institutum experimentum
F 6 die,

die, æque ut ante vidit
 μονόφθαλμος. Idem exper-
 rimentum in quam pluri-
 mis aliis quadrupedibus
 postmodum institui, modo
 cæsim modo punctim oculi
 tunicam perforans & semper
 successu felici. Nec ita pri-
 dem illud ipsum publicè co-
 ram multis celebravi, cum
 eventu itidem desiderato, ni-
 hil aliud subinde applicando
 quam sequentis mixturæ tan-
 tillum, quæ

℞. Aq. Rosar.

Alb. Ov. Conquassat.

Bol. Armen.

Capbur.

quibus paucorum dierum
 spatio restitutum visum con-
 spexerunt plurimi. Nec ne-
 cesse

Oculorum Aquosis. 133

cesse habui, medicamenta
multo labore parata in usum
adhibere; ratione enim &
experientiâ jam didiceram,
incassum ad medicamenta
olim pro secretis habita con-
fugere, qualia fuere Aqua eli-
cita ex Foliis Chelidoniæ per
M. B. cum admista Caphura.
Aqua item Vitrioli Martis
mysteriosè præparata alia-
que olim Cl. Th. Bartholi-
no communicata a Domino
Burrho, Romæ non ita pri-
dem mortuo. Chelidonium
etiam speciatim huic usui in-
servire voluere Veteres, eô
quod crediderint; *Hirundines,*
occæcatis puillis, visum restituere
sua Chelidonia potuisse; sed
eum nunquam ejus generis
herba

134 De Ductibus

herba in nidis hirundinum reperta sit, hæc pro figmentis potius habenda censemus. Verum non aliud medicaminis genus necessarium magis esse putavi, quam quod mucagine quadam labia vulneris oblinire, & viam quodammodo præcludere valeat, ne aqua de novo progenita per vulnus elaberetur: dein, & quo inflammatio arceri, & levi astrictione extrema vasorum apertorum claudi possint; quibus indicationibus medicamentum nostrum absolutissime respondet. Methodum reliquorum oculi humorum restituendi consulto prætereo, cum de Humore Aqueo tantum hic loci agere decreverim. Quis

Oculorum Aquosis. 135

Quis quæso jam humoris
tam subito regenerati viam
nobis monstraret, nisi No-
vos Ductus nostros in usum
adhibeat? Quibus manife-
stissimè probatur, non medi-
camentorum vi hunc humo-
rem regenerari, sed a novo
humore secreto & per hos
ductus delato oculi bulbum
repleri, naturalemque figu-
ram & magnitudinem recu-
perare. Ne tamen quis putet
hanc humoris aquei restitua-
tionem in quadrupedibus
tantum, aliisque brutis ani-
mantibus locum habere, ex-
pertus dico, etiam in Oculis
Humanis læsis eandem vale-
re, & successu non minus feli-
ci præstari posse. Quod jam
obser-

Subita
neq̄ hu-
moris a-
quei re-
genera-
tionis rati-
o red-
ditur

observationibus & historiis quibusdam ostendere non gravabimur.

*Humor
Aqueus
restituitur
in puella.*

Quinquennis Puellæ sinistra palpebra superior, instrumento quodam pungente ita læsa fuit, ut ea non modo ad latitudinem sesquilineæ mathematicæ fissa fuerit, sed & pungens instrumentum per corneæ tunicam adactum, exituro humori aqueo viam paraverit, qui copiosè effluxit, genam patientis madefaciendo. Vocabatur Chirurgus, ut oculo visu jam destituto, medicinam faceret, qui visus restitutionem impossibilem pronunciavit; interim itur ad nos, nostrum expetitur consilium; curavi pri-

Oculorum Aquosis. 137

primo, emplastro glutinoso
ut labia vulneratæ palpebræ
adducerentur, oculo læso
medicamenti supra præ-
scripti, (& toties cum suc-
cessu in vulneratis canum
oculis adhibiti) singulis bi-
horiis tantillum applicari
iussi, loco obscuriori quie-
tam se teneret patients, ex-
presse mandavi. Alimenta
liquida sumeret, ne durio-
rum masticatione (qua oculi
sæpe solito magis moventur)
vis aliqua inferatur, aut com-
motio. His ita præscriptis,
& diligenter observatis, pau-
corum dierum spatio restitu-
tam vidimus patientem, re-
manentibus solum & in pal-
pebra & in cornea exiguis ci-
catri-

carricibus, quæ tractu temporis in tantum disparuere, ut iam non nisi leve post se relinquant vestigium.

Alia historia.

Non nisi menses aliquot elapsi sunt, cum in hac Civitate cuidam Puellæ, duodecim annorum natæ, oculorum alter in pupillæ limitibus assulâ læsus est, quâ extractâ, aqueus humor statim ex oculo emanavit, & tam copiose, ut plane flaccidus appareret, dolore haud levi & inflammatione subsequente: parentes multum attoniti, Chirurghi alicujus opem implorant, hic quia nondiu ante ex ore nostro historiam prædictam hauserat, idem applicuit medicamentum

tum, observatis iisdem, quæ
& ibidem memoravimus,
quibus triduum intra oculo
vigor rediit, duarum septi-
manarum spatio vulnus pla-
ne consolidatum, & patiens
sanitati restituta fuit, cum
hoc solummodo remanente
incommodo, quod cicatrix,
ad pupillæ meditullium sese
non nihil extendens, in causa
fit, ut, dum oculum deorsum
moveret (assulâ enim inferior
pars magis læsa fuit) ali-
quod inter videndum sentiat
impedimentum, objectâ tam
distinctè non dignoscendo,
a quo tamen eam sensim im-
munem fieri sperare licebit,
ubi cicatrix (quod vulgo fieri
solet) tractu temporis eva-
nuerit.

Sunt

Usus
Catechu
in Vulne-
ribus O-
culorum.

Sunt qui *Ufu Catechu* ejus-
modi oculorum vulnera re-
stitui posse affirmant, id-
que feliciori successu,
quam quidem ullo alio me-
dicamine, quodque confir-
matur a *D: Hagendornio Misc-
cell. Med. Physic. ann. 9. &
10.* sequenti exemplo. An-
cilla inquit, casu quodam
rupturam oculi experitur,
quâ humor oculi aqueus tam
copiose effluxit, ut oculi
figura, quæ ante globosa,
jam collapsa appareat, cum
hæmorrhagia, partium vi-
cinarum tumore & intolerabi-
bili dolore: Accersitus Chi-
rurgus *Collyrium* immittit ex
*Aq. Ros. Album. Ovi & Belli
Armena.* Externe *Epithema*
ap

Oculorum Aquosis. 141

plicat ex Tutia, Bolo Armena,
Caphura, Croco, cum aq. Fœnic.
Euphrag: Rosar: paratum; Ve-
rum cum levamine fere nul-
lo: tandem supradictus D.
Magend: in Consilium voca-
tur, qui pulvisculum immisit
concinnantum ex Catechu,
Mirrha & Sacch. Cand: qui
per vices in oculum immitti-
tur, unde elapso paucarum
horarum spatio, sanguinis
humorisque aquei fluxus ces-
savit. Postmodum hic pulvis
aquis quibusdam ophthalmi-
cis junctus, calidè in oculum
instillabatur, sicque oculus
pristinam figuram recupe-
ravit.

Sed quid Catechu? quid
Chelidonium, de qua ante,
alia-

Oculi
læsæ re-
stituan-
tur sub-
inde sine
applica-
tione me-
dicamen-
torum.

aliaque medicamenta varia memorabimus? Expertus novi, loco saltem obscuriori servato animali, (post corneæ læsionem, & humoris aquei expressionem) decem horarum spatio, oculo humorem visumque redditum fuisse, & nuperrime adhuc in Theatro nostro Anatomico publicè idem demonstravimus, in cane cui ex vulnerato oculo tam copiose effluxit Humor Aquæus, ut flaccidus appareret oculus læsus; observatum tamen, elapso sex horarum spatio, oculi bulbum humore suo iterum repletum fuisse, idque sine ullo medicamento applicatione.

Non

Oculorum Aquosis. 143

Non diu ante, ex eodem hoc cane, non solum Lienem, sed & Renem alterum per inflictum vulnus extraximus, ligatisque vasis sanguineis abscidimus, & ad cicatricem vulnera inflicta facile perduximus; post triplex tamen hoc institutum experimentum, hodiè adhuc bene videt & valet canis.

Sed ut redeamus ad Oculos læsos; ipsum Galenum non latuit, Oculos ita vulneratos restitui posse: *Cæterum, inquit alibi, incredibile quiddam, nec fieri vulgo solitum, in puero vidimus, qui stilo in pupillæ loco fuerat compunctus; nam cum statim efluxisset aquosus humor, tum pupilla ipsa*

ipsa minor est reddita, tum tota
 Cornea apparuit rugosior. Cæ-
 terum sanatus postea recte vidit,
 collecto, scilicet, paulatim in
 eo, qui effluxerat, humore. Et
 si fides habenda Historiæ
 Bysantinæ Scriptoribus, te-
 stantur hi; Imperatores
 Constantinopolitanos quos-
 dam, quorum oculi pun-
 gente instrumento (qua de
 causa supervacaneum hic
 dixisse) ita lædebantur, ut
 aqua efflueret, brevi tamen
 postea oculorum & vigo-
 rem & præter expectatio-
 nem visum recuperasse.

Hæc si minus verisimilia
 videantur, testem adduce
 Josephum Zambecarium, qui
 de Doctore quodam Nerio
 nar-

Oculorum Aquosis. 145

narrat sequentia : Canis, inquit, binos oculos, scalpello Chirurgico, quo venas aperire solent, dextrè confodit, & ex iis totum humorem aqueum expressit, ita ut oculi, tanquam duo sacculi vacui, corrugati manserint: Cane deinde sub solius beneficæ naturæ tutela relicto, post sex horas & breviori forsitan tempore, ipsius oculos repletos fuisse, & ad statum naturalem rediisse; matricis nota solum remanserat, & canis lætus & alacer erat, ac si nullo affectus fuisset incommodo, & quod pluris interest, cæcus non mansit, & acutè videbat.

Idem Experimentum in variis aliis canibus, super cuniculis, indicis porcellis & agno rursus

G

ten-

tentavimus, semper omnes intra paucas horas felicissime sanati sunt, & adeo incolumes evaserunt, ut ne unus quidem ex ipsis ex inflictio vulnere cæcus remanserit.

Hæc autem, quæ Nerius expertus est, verissima sunt, sed locum saltem habent in oculis, quibus pungente acuto aut alio quopiam instrumento, sed tenello, vulnera infliguntur exigua; si vero majusculum fuerit vulnus, intimiusque adactum instrumentum pungens aut secans, sanandi methodum, quam supra proposuimus, observare præstabit.

C A P. I I I.

De Anatomia Humoris
Aquei.

Sanguine bene disposito,
 Ductibusque nostris ri-
 te constitutis, continuo hic *Humoris*
 Humor Aqueus, dum spiri- *Aquei*
 tus artus nostros regit, occu- *cognitio*
 ram versus amandatur, quo *neceffa-*
 ne visionem peragi impos- *ria.*
 sibile quidem. Cum itaque
 tanta ejus sit præstantia, in
 humoris hujus naturam ul-
 terius inquirere lubet. Co-
 gitarem alioquin huic Trac-
 tui jam finem imponere,
 verum succurrebat, Humo-
 rem Aqueum, eo modo,
 quo proposui, a nemine ad-
 huc, quod sciam, examina-
 tum

tum esse, ideoque hunc intactum transmittere, nefas duxi, utpote summæ & utilitatis & necessitatis, ut tanto melius, & feliciori cum successu, in affectibus quorundam oculorum, medicamenta possimus adhibere, præ cæteris autem illa medicamenta examini nostro subijciemus, quæ vulgo Ophthalmica audiunt, ut (iisdem diversimodè Humori Aqueo junctis) videamus, qualis particularum inter se sit consensus aut dissensus; quamvis præter hæc nonnulla alia in eundem Humorem sumuntur instillaturi, ut ex varia eorum miscella, vera inde resultet Humoris Aquei constitutio.

Exper: I.

Humorem Aqueum ex
diversis animalium oculis
extractum, clarum eum sem-
per invenimus, aquâ tamen
vulgari minus limpidum,
consistentiâ sua ferè conve-
nientem cum albumine ovo-
rum exagitato, quamvis ani-
malium adultorum humor,
consistentiæ semper erat cras-
sioris & coloris magis opaci,
juniorum vero animalium
humor, fluidior conspicieba-
tur & coloris magis pelluci-
di. Saporem quod spectat,
insipidum eum ferè depre-
hendimus, nisi quod aliquan-
tulum de falsedine videbatur

*Qualis
sit Color,
Sapor &
Odor Hu-
moris
Aquei.*

150 *De Humore Aqueo.*

participare, quam tamen magis in adultorum quam juniorum animalium humoribus gustavimus. *Odorem* si examines; humorem hunc recens extractum, in odorum percipies, si vero per aliquot dies in vitro servetur, eodem ferè modo nares offendit atque albumina ovorum in vitro per octiduum servata, quæ foetorem nares ferire solent.

Exper: II.

Aqua
Ophthalmica
examinantur.
Inter medicamenta Ophthalmica primæ considerationis erunt aquæ quædam Stomatitidis, ideoque *Humori Aqueo* affudi *Aquam Rosaceam*, verum hi

De Humore Aqueo. 151

hi liquores non miscebantur, nisi igni leniori admoti, quo tantillum de pelluciditate sua remittebant & colorem sublividum repræsentabant: addito *Vitrioli Cyprei* pulvere, color paulo magis cæruleus evasit, cum mixti particulatum secessione.

Hisce cum superadderem *Vitrioli Albi* pulverem, ex cæ-
tuleo iterum pellucidior cla-
riorque reddita fuit miscel-
la, remanente tamen partium
secessione. Eundem mistio-
nis ordinem observavi, cum
Aquis Fæniculi & Euphragiæ;
verum nihil peculiare, præter
ea, quæ dicta sunt de Aqua
Rosarum, observare po-
tui.

*Vitriolus
lunus quid
faciat.*

Exper: III.

Perſcrutaturus num cum *Aqua Plantaginis* eodem modo ſeſe res haberet, quemadmodum compereram cum aquis *Rofarum*, *Fæniculi* & *Euphragiæ*, hanc obſervavi differentiam, quod *Aqua Plantaginis* cum *Humore Aqueo* minime ſe miſceri pateretur, quamvis cum utroque adjecto *Vitriolo* eadem, quæ ſupra, obſervaverim.

Exper: IV.

Certus eſſe volui, utrum hæ præcipitationes admittione ſolius *Aquæ Rofarum* cum

De Humore Aqueo. 153

cum Vitriolo uno & altero
contingerent; Verum hæc
nihil mutationis subiit, quam
quod Vitriolum cum aqua
bene fuerit mistum, sine ulla
particularum secessione;
idemque etiam observare li-
cuit cum Vitriolum cum Aqua
Fœniculi componerem.

Exper: V.

Ut explorarem misturam ^{Saccha-}
Aqueæ Enphragiæ cum Saccharo ^{rum Sa-}
Saturni & Humore aqueo, ob- ^{turni.}
servavi primo, Aquam cum
dicto Saccharo bene misce-
ri, sed lactei coloris evade-
re, verum addito Humore
Aqueo, Humor in coagulum
abiit, & liquidum, quod
G 5 ante

154 De Humore Aqueo.

ante lacteum, iterum limpidum evasit; ut autem viderem, quid eveniret, si hisce *Oleum Tartari per deliquium* affunderetur, observavi ex ejus admistione, coagulum illud iterum ex parte dissolvi; liquorum vero (cui innatat coagulum dictum) lac tenuius referre.

Exper: VI.

*Succus
Chelido-
niae.*

Quod magnarum virium *Chelidonia*, in affectibus oculorum nonnullis habeatur. *Humorem Aqueum* ejus succo admiscere, volui, sed leni ignis colore statim partium subsequuta fuit secessio, hisce addidi Vitrioli pulverem, verum

verum nihil inde mutationis
subiit mistum. *Chelidoniæ Suc-*
cum etiam seorsim examina-
vi, verum igni admotus ean-
dem patiebatur secessionem.
Solo autem *Succo Chelidoniæ*
si inspergatur *Saturni Saccha-*
rum, statim hæc exacte inter-
se miscentur, huic misto si
addatur *Spiritus Vini*, eadem
mixture manet, exactissime
unita.

Exper: VII.

Ut scirem, qualis inter *Lac*
& *Humorem Aqueum* esset
convenientia; primo *Lac Vac-*
cinum miscere cum *Humore*
Aqueo institui. Quæ facillime
inter se miscebantur, verum,
ex admisto *Vitriolo*, statim
coagu-

Lac Vac-
cinum &
Muliebre
examini
subjici-
tur.

156 *De Humore Aqueo.*

coagulum album fuit secretum, sero suo (quod saporis expers erat) innatans. Simul etiam idem tentavi experimentum cum *Lacte Muliebri*, recenter mulcto, verum hanc observavi differentiam, quod admistione Vitrioli, particularum quidem subsequuta sit secessio, nulla tamen coagulatione.

Exper: VIII.

*Vinum
Album
Gallicum.*

Alicui pariter *Humori Aqueo* affudi *Vinum album Gallicum, dulce*, cujus affusione notavi, *Humorem Aqueum* non dissolvi, sed viscidum magis reddi, & parum saltem de naturali suo statu recedere. Idem contingit, si *Humori dicto*

dicto affundatur *Vini Spiritus*,
ex quo mutatio ab omni par-
te similis deprehenditur.
Eidem *Oculi Humori* si addatur
Spiritus Vini Capburatus, non
magis quam a vino aut spiri-
tu vini alteratur.

Exper: IX.

In aliquam *Humoris Aquei*
portionem instillavi *Spiritum* ^{*Spiritus*}
Salis Armoniaci, quo dictus ^{*Salis Ar-*}
Humor statim fuit dissolutus, ^{*moniaci.*}
& cum *Spiritu* intime junc-
tus, addito *Metallorum Croco*,
mansit mixtura, sine ulla par-
tium turba.

Exper: X.

Ut viderem, quid eveniret
ex

158 De Humore Aqueo.

ex admistione Humoris Aquei
cum aqua Reginae Hungariae,
(l'Eau de la Reyne d'Hon-
grie) observavi, hæc bene in-
ter se conjungi, Humor enim
Aqueus statim fluidior fuit
redditus, & intime Spiritui
junctus: Hisce admiscui
Vitrioli pulverem, quo non
quidem in coagulum abiit
humor, sed particularum ali-
qua subsequuta secessio, quæ
particulæ fundum petiere,
remanente tamen spiritus &
humoris fluiditate.

Exper: XI.

*Tinctura
Croci ex-
amina-
tio.* Humori Aqueo affudi tantil-
lum Tincturae Croci, quæ sta-
tim exacte Humori junge-
ba-

De Humore Aqueo. 159

batur; hisce addidi pulverem
Aloës, *Sacchari Albi*, *Hepatis*
Antimonii; attamen mansit
mixtura, sine particularum
perturbatione: tandem su-
peraddidi *Vitriolum Cyprieum*
& statim partium conspicie-
batur secessio.

Exper: XII.

Exploraturus quid muta-
tionis observarem inter *Tinc-*^{*Tinctura*}
turam Opii & *Humorem Oculi*^{*Opii*}
Aqueum; vidi hæc bene inter
se misceri; additione *Spiri-*
tus Salis Armoniaci, *Tincturæ*
Croci & *Sacchari Candi albi*; mix-
tura in eodem statu perman-
sit, sine ulla particularum
secessione aut præcipitatio-
ne:

160 De Humore Aqueo.

ne : superaddita hisce Tutia
non tamen mutabatur mix-
tura, quamvis Tutia pulvis
vasis fundum peteret.

Exper: XIII.

Olei Ca-
phura
examen
institui-
tur.

Ut examinarem quæ Oleum
Caphurae & Humor Aqueus inter
se convenirent, vidi Oleum
illud Humori supernatare,
additione Spiritus Vini, Ocu-
li Humor quidem parum dis-
solvebatur, sed maxima pars
sub forma filamentorum pe-
tiit fundum, globulis inte-
rim quibusdam oleosis per
tenuiorem Humoris portio-
nem fluctuantibus,

Exper: XIV.

Separatim examinavi Oleum
Capburæ tantillo Saccharo Al- ^{Sacchar}
bo exceptum, & cum Spiritu ^{rum Al-}
Vini mistum, quibus obser-
vavi Oleum quidem in exi-
guos admodum globulos di-
visum, non tamen in totum
dissolutum fuisse, addito hisce
Humore Oculi Aqueo, humorem
partim dissolutum, partim ve-
ro filamentorum quorun-
dam adinstar ad fundum præ-
cipitatum conspexi.

Exper: XV.

Exploraturus qualisnam
mutatio sequeretur ex mis-
cella Humoris Aquei cum Alœ ^{Alœ}
in ^{cum Sac-}
charo.

162 *De Humore Aqueo.*

in tenuem pulverem redacta;
notavi hæc principio quidem
bene convenire, sed brevi
post Aloen quodammodo in
coagulum abire; at additione
Sacchari Canti Albi intimius
iterum conjungi; separatim
vero si misceatur Humor
Aqueus & Saccharum Can-
tum Album, nulla mixturæ
perturbatio accedit.

Exper: XVI.

Si vero mixturæ *Humoris*
Aquei & Sacchari Canti Albi,
addatur *Metallorum Crocus*;
particularum exiguarum in-
de subsequetur præcipitatio;
sed additione *Vitrioli Cyprei*
Humor Aqueus totus ferè
coagu-

*Metallo-
rum Cro-
cus exa-
minatur.*

De Humore Aqueo. 163

coagulatur, & caseosus quasi redditur, remanente, cui innatabat, feri aliqua portione, sed admodum tenui.

Exper: XVII.

Ut examinarem *Humorem Aqueum* ^{Saccharum Saturni} mistum cum *Saccharo Saturni* (igni non admodum) notavi totum ferè in coagulum album abire, & tantillum saltem feri restare. Separatim vero si examinetur *Saccharum Saturni*, *Vino* junctum, bene hæc inter se misceri liquidò constabit. Similiter & *Saturni Saccharum* cum *Aqua Rosarum*, optime conjungitur.

Hu

Exper: XVIII.

Olei Tartari per Deliquium examen. Humor hic Aqueus ex admisto Saccharo Saturni in coagulum mutatur. Additione Olei Tartari per Deliquium lactescit & ferè totum dissolvitur. Separatim vero si examines Oleum Tartari per Deliquium cum Humore Aqueo mistum, videbis Humorem Aqueum tenacem reddi & incrassescere, albuminis ovi non agitati instar, si vero addatur Vitri Antimonii pulvis, Humor Aqueus iterum magis dissolvitur.

Exper: XIX.

Quod Oleo Tartari contin-

De Humore Aqueo. 165

tingit, idem etiam observa-
bis ex admistione *Olei Sul-*^{Oleum}
phuris per Campanam & Humo-^{Sulphu-}
ris aquei; principio quidem
conspicietur liquor lacteus,
sed brevi in coagulum tran-
sit Humor Aqueus. Eadem-
que ferè observantur, si Hu-
mori dicto instillentur gut-
tulæ aliquot *Spiritus Nitri*,
quo iterum primo lactescit
Humor, sed statim in coagu-
lum transit, remanente, in
qua fluctuat, tenui aquâ;
hisce si addatur *Olei Capburæ*
tantillum, coagulum ferè
in totum dissolvitur.

Exper: XX.

Ut notarem num *Cerussa Cerussa.*
cum

166 De Humore Aqueo.

cum Humore Oculi Aqueo posset jungi, vidi, principio Humorem in coagulum abire, postmodum vero, ubi partes diutius paulo agitaram, eundem iterum tenuiorem reddi, & lactis formam induere.

Exper: XXI.

Vitriolum.

Vitrioli Cypræi pulvis si inspergatur Humori aqueo, Humor hic partim in coagulum abit, partim vero, si agitetur, in tenuem aquam transit. Eidem Humori si addatur pulvis *Vitrioli Albi*, mistura in totum mutatur & in coagulum album transit.

Ut

Exper: XXII.

Ut certior fierem qui
Humor dictus & Vitri An-^{Vitru}
timonii pulvis sese jungerent, ^{Antimo-}
notavi itidem, Humorem ^{ni exa-}
partim coagulari, coagulum-^{mini sub-}
que flavescens coloris ^{jicitur.}
evadere, partim vero te-
nuioris aquæ formam repræ-
sentare. Idem observatur
si Humor Aqueus Metallorum
Croco admisceatur. Ubi coa-
gulum itidem flavescit, sed
aqua secreta ex flavo nigri-
cantis coloris conspicitur.

Exper: XXIII.

Hæc Experimenta quum
non

Destilla-
tione exa-
minatur
Humor
Aqueus.

non sufficerent, ulterius
Humorem Aqueum exami-
nandum esse necessarium
dixi; Ideoque Humoris hu-
jus drachmas quinque retor-
tæ indidi & leni igne destilla-
tionem institui: vix igni inca-
lescebat vitrum, quin Hu-
mor in coagulum album, sed
tenuioris consistententiæ,
abiret; & brevi post in plu-
rimas bullulas, (instar smeg-
matis hispanici aquâ agitati)
mutabatur; dissipatis bullu-
lis, iterum coagulum appa-
ruit, sed crassius quam ante,
& majoris consistententiæ.
Aqua autem quæ guttatim in
vas recipiens stillabat, lim-
pida erat & admodum pellu-
cida; destillationem ad sic-
citatem

De Humore Aqueo. 169

citatem continuavi, & aquam destillatam observavi pendere drachmas tres cum semisse, saporis & odoris expertem: Caput mortuum vero pendebat grana viginti duo, quod colorem obscuro flavum representabat, cujus partes omnes tenaciter inter se cohærebant, exceptâ exigua earum portione, quæ friabilis, in pulverem facile redigi poterat. Odo-rem spirabat empyreuma- ticum, & falsedo ejus per- fecte linguâ potuit dignosci. Hoc autem Caput Mortuum aquâ si facile dissolvi posset, necessario particulæ ejus sa- linæ aquâ istâ absorberentur, quâ iterum evaporatâ, forte

H

ali-

aliquot grana. substantiæ plane salinæ post evaporationem restarent, verum quum observarem, hoc Caput Mortuum, particulis suis tenacibus & viscidis tanquam vinculis firmissime teneri, vix operæ pretium judicavi, illud Experimentum instituere.

Hisce ita demonstratis jam manifestum redditur; quibus particulis constet humor oculi aqueus: *Primo* enim aquam in se continet admodum limpidam & pelucidam. *Secundo*, particulis scatet viscidis & tenacibus. *Tertio* sal in se continet atque acidum. *Quarto*, particulas insuper habet terrestres. *Quinto*, non destituitur

De Humore Aqueo. 171

tur suo spiritu volatili. Hac
methodo via patebit, quâ
varia medicamenta in Affec-
tibus Oculorum, qui depen-
dent a vitiosa humoris aquei
constitutione, sint præscri-
benda & applicanda; quâ-
que præter jam usu recepta,
quisque ingeniosus facile alia
adinvenire poterit, quæ hu-
morem oculi bene constitu-
tum præservare, & malè
affectum corrigere vale-
bunt.

APPENDIX,

Sanguinis motum Circularem spectantia quadam,

Quamquam, inquit Clarissimus Kerckringius, Circulatio Sanguinis jam penè scholas omnes ita feliciter circumiverit, ut ferè ab omnibus admissa, & non nisi ab imperitis & pertinacibus repulsam patiatur; nondum tamen expeditum satis videtur, quâ ratione sanguis arteriosus ad nutritionem partium in eas effusus, rursum ad cor deducatur, ut sic motus iste perpetuus continuetur; nam Anastomosis venarum & arteriarum ne quidem maxime lynceis ætatis hujus Anatomicorum oculis unquam apparuit, & paulo post hæc subjungit; Anastomosin Venarum cum ar-

te-

teriis, quia nemo clarâ antop-
sâ invenit, nec mihi ea in re
magis Lynceo, quam reliquis
esse contigit, affirmare nec lu-
bet nec andeo. Scrutentur, qui
volunt, meâ opinione non inve-
nient. Scrutentur, inquam,
dum eam viderint, sed certissi-
mis & irrefragabilibus argu-
mentis demonstraverint. Nos
tamen, post varios casus,
& tot experimentorum in-
stituendorum methodos,
tandem, bonis avibus, ante
aliquot septimanas, certo
experimento comperti su-
mus, qua via sanguis ar-
teriosus transeat in venas,
hocque demonstratur non
conjecturis aut ratiociniis
probabilioribus, sed experi-

mentis ad oculum probatis, idque sine perspicillorum aut microscopiorum ope. Et sic quidem viam invenimus, qua variæ tollentur difficultates in œconomia animali occurrentes, variorumque itidem phænomenon, in variis morbis occurrentium certa ratio reddi poterit, quorum integrum Catalogum recensere hic possem, ni occupationes nostræ alio nos vocarent, atque hæc & alia forte suo tempore, in speciali tractatu, Orbi Anatomico essemus communicaturi. Si cui interim volupe fuerit altius inquirere in modum transitionis sanguinis arteriosi in venas, attendat quæ-

so ad axiomata duo sequentia, a Philosopho quodam, eoque ingeniosissimo proposita.

I. *Separatio, ac derivatio inæqualiter Liquidorum per canales corporis mistim fluentium, fit per compositionem duorum motuum, quorum alter movet per longitudinem canalis, alter eodem tempore quaquaversum per latera.*

II. *Inæqualiter autem liquidis alicubi in corpore mistim quiescentibus, & a communi aliqua causa compressis, prius exprimitur quod est liquidius.*

F I N I S.

Figurarum Explicatio.

Fig. I.

*Glandulae Ductusque Novi
situm naturalem exhibet.*

- A. *Glandula Nova.*
- B. *Ductus Novus.*
- C. *Oculus Sinister.*
- D. *Ductus Stenonianus.*
- E. *Glandula Parotis.*

Fig. II.

*Labium utrumque abscissum,
quo melius ostium ductus novi
conspici possit, notat.*

- A. *Ostium Ductus Novi.*
- B. *Stylus in ostium immissus.*
- C. *Dens molaris secundus.*

Figurarum Explicatio.

Fig. III.

*Naturalem Glandulæ Ductusque
Novi Magnitudinem delineat.*

- A. *Glandula Nova.*
- B. *Ductus Novus plurimis ramifica-
tionibus per Glandulam dispersus.*
- C. *Oculus Sinister, cui hac Glandula
adsita.*

Fig. IV.

*Eandem Glandulam aliter Figura-
tam monstrat.*

- A. *Glandula Nova.*
- B. *Ductus Novus.*
- ccc. *Rami Ductus Novi.*

Fig: V.

*Artericæ Ductusque Salivalis Rami-
ficationes ostendit.*

- A. *Truncus Art: a Carotide Oriundus.*
- bbb. *Ejusdem Artericæ Ramuli per
Glandulam dispersi.*
- ccc *Ductus Salivalis Superior.*
- dddd *Ramificationes Ductus Sali-
valis Arterias Concomitantes.*

Fig: VI.

*Tonsillam sive Amygdalam Demon-
strat.*

A A Tonsilla.

B B. Sinus duo Majores Tonsillæ

C C C. Sinus sive Ostia quam plurima mino-
ra in Majoribus.

Fig: VII.

*Ductum Novum Oculi Aquosum oculi
subjicit, ex Galeo Pisce.*

A. Oculus Galei Piscis.

B, Nervus Opticus.

C C. Ductus Novus Aquosus.

D. Locus ubi Corneam perforat.

E. Stylus ibidem immissus.

F. Styli exitus per lacram pupillam.

Fig: VIII.

Ductus Oculi Aquosos exprimit, ex Canis

A A Oculus Sinister.

B. Pupilla.

C. Nervus Opticus.

D D. Ductus Novi Aquosi.

ceee Arterialæ a Carotidibus orotæ.

Fig. IX.

*Ductus Peculiares ex Aquosis oriun-
dos representat.*

A. Oculus.

B B. Ductus Novi Aquosi.

C C. Ductus peculiare Aquosi.

I N D E X,

Tractatus Primi

C A P. I.

De Ductu Salivali Novo.

N on omnia Veteribus cognita fuisse Ana- tome docet. pag. 1	
Saliva Veterum	4
Warthoni Nova Opinio	6
Ductus Stenonianus	7
Ductus Bartholinianus	7
Ductus Noster Novus quâ occasione inventus	10
Ductus Novi Origo	14
Glandulæ Novæ Magni- tudo.	15
H 6	Fi-

I N D E X.

Figura	15
Vasa	16
Experimenta	18
Ductus hic Novus an ante fuerit Cognitus?	19
Novus hic Ductus qui vo- candus?	

C A P. I I.

De Saliva.

S alivæ in Glandulis Se- cretio quomodo?	22
Experimenta	23
Modus Secretionis explica- tur ulterius	25
Secretionis Requisita	28
San ^m	

I N D E X.

- Sanguinis Dispositio qualis
esse debeat. 29
- Cur Sal Salivæ non impe-
diat Secretionem. 31
- Secretionis Utilitas 32
- Quo tempore Secretio Co-
piosior fiat? 33
- Cur nocte Secretio fiat
minor. 34
- Unde Copiosissima Salivæ
Secretio 36
- Cur Copiosa in Febris
Melancholia, &c. 38
- Critica Salivæ Excretio ali-
quando Salutaris 40
- Quare Saliva non per Duc-
tus Pancreaticos excer-
natur? 41

I N D E X.

Salivationem Promoven- tia.	42
Sternutatoria quid fa- ciant?	44
Unde Frequens Sputatio in Angina?	45
Quare post Oscitationem Frequens Sputum.	46
Quomodo aliquibus Rivu- losè ex ore prodeat Sa- liva.	46
Naturalis Salivæ Consti- tutio.	47
Salivæ Anatomia	49
Lue Venereâ affecti Saliva examine subicitur.	52
Saliva Ulterius examina- tur.	53

I N D E X.

- Tanquam Universale menstruum Saliva est 56
- Quibus particulis constet Saliva disquiritur. 56
- Saliva Vitiosa. 58
- Salivæ Efficacia in Curandis quibusdam affectibus externis. 59
- Cur Spumosa & tenax sæpe reddatur Saliva. 62
- An aliqualis sit Salivæ differentia per diversos Ductus Secreta? 64
- Qualis sit Humor qui in Ductibus Buccarum, Palati, &c. deponitur. 66
- Tonsillæ quid sint? 67

I N D E X.

C A P. I I I.

De Historiis Ductuum Salivalium Malè affectorum.

D uctuum Salivalium cognitio admodum necessaria Chirur- gis.	70
Historia eorum apud Aqua- pendentem.	70
Hildanum.	71
Galenum.	73
C. Stalpart vander Wiel.	73
Lue Venereâ infecti histo- ria.	74
	Quid

I N D E X.

- Quid Parotidis exulceratio
mali causare valeat. 75
- Ductus Salivales a Tumori-
bus compressi. 76
- Læsis Glandulæ Ductibus,
non semper Fistula sub-
sequitur. 77
- An Ductui Vulnerato cau-
terium applicare conve-
niat actuale? 78
- Ductus qui in Fistulam
transiit. 79
- Alia Historia apud Roon-
huyse. 81
- Ductus Lachrymalis ob-
structi Historia. 85
- Ductus qui in Saccum tran-
siit

I N D E X.

fuit apud Kerkrin-	
gium.	89
Ufu suo Destituti Ductus	
Historia.	91

Tractatus Secundi.

C A P. I.

De Ductibus Oculorum
Aquosis.

HUMORIS Aquei motus
 cum Mechanicis
 comparatur. 98

Anatomicorum error circa
 Humorem Aqueum 101
 Re-

I N D E X.

- Refutantur Opiniones
aliorum. 103
- Nostri Opinio & Demon-
stratio Anatomica. 108
- Ductus nostri Novi in variis
Animantibus reperti 110
- Cur Novi hi Ductus par-
tim Nigricantes appa-
reant? 114
- Ductuum Novorum Origo
adhuc latet. 115
- Qua quantitate Oculum
subintrat Humor Aque-
us. 116
- Quo Nomine vocandi Novi
hi Ductus. 118
- Ductus hi a nemine des-
cripti. 119

I N D E X.

An utile sit Ductus hosce
cognovisse. 120

C A P. I I.

*De Historiis Ductuum Aquei-
forum, &c.*

Ductuum Læforum Hi-
storia. 122

Ductuum ampliatorum Hi-
storia. 124

Humor Aqueus ex Oculis
extractus & restitutus 131

Subitanea Humoris Aquei
regenerationis ratio red-
ditur. 135

Humor Aqueus in Puella
restitutus. 136

I N D E X.

- Idem Humor in alia restitu-
tus. 138
- Ufus Catechu in Vulneri-
bus Oculorum. 140
- Oculi Læsi restituuntur
subinde, sine applicatio-
ne remediorum. 142

C A P. I I I.

De Anatomia Humoris Aquei.

- H**UMORIS Aquei Cogni-
tio necessaria. 147
- Qualis sit Color, Sapor &
Odor Humoris Aquei 149
- Aquæ Ophthalmicæ exami-
nantur. 150
- Vi-

I N D E X

- Vitriolum quid faciat. 151
- Humor Aqueus cum Saccharo Saturni miscetur. 153, 163
- Idem cum Succo Chelidoniae. 154
- Lac Vaccinum & Muliebre examini subicitur. 155
- Mixtura Humoris Aquæi & Vini Albi Gallici. 156
- Spiritus Salis armoniaci Humori additur. 157
- Humor Aqueus & Eau de la Reine commiscentur. 158
- Miscentur Præterea Humor

I N D E X.

mor cum Tinctura Cro-	
ci.	158
Cum Tinctura Opii.	159
Cum Oleo Caphuræ	160
Cum Saccharo Albo.	161
Cum Pulvere Aloëtico.	161
Cum Croco Metallo-	
rum.	162
Cum Oleo Tartari per	
Deliquium.	164
Cum Oleo Sulphuris.	165
Cum Cerussa.	165
Cum Vitriolo.	166
Cum Vitro Antimonii.	167
Humor Aquëus Destilla-	
tione examinatur.	168

Ap-

I N D E X.

Appendix.

Sanguinis motum Circu-
larem spectantia quæ-
dam. 172

F I N I S.

Errata, quædam Lector
Benevolus facilè
corriget.

Ad finem libri.

FIG. I.

FIG. II.

Delin: A. Nuck.

Ad finem libri.

FIG: III.

FIG: IV.

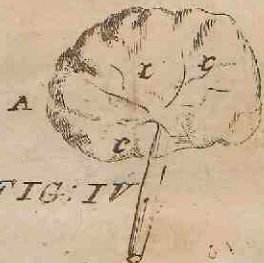

FIG: V.

FIG: VI.

FIG: VII.

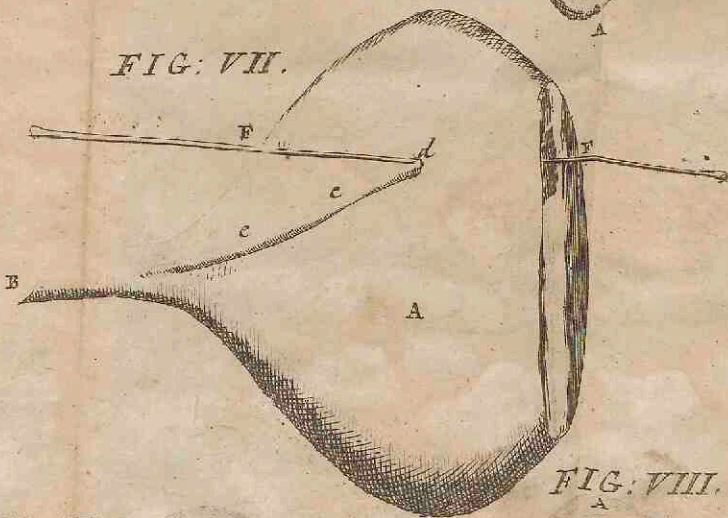

FIG: IX.

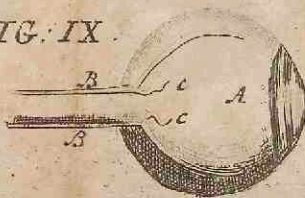

FIG: VIII.

